Контрольный ... 59

Массе а мехкий пролетареш, вІашагІкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГІАЛГІАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГІАЛГІАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕН МИНИСТРИЙ СОВЕТЕН ОРГАН

(«С В Е Т») Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР

Газет арадувла 1923 шера дениз ● ШОАТТА, 7 январь, 1978 шу. ● № 3 (5826). ● Мах 2 кап.

Старопромысловски кирпичиан еча заводе дукха болхлой ба пятилетка хьалхарчу шин шеран юбилейни шеран план хенал дукха хьалха кхочуш а ю, хьинаре къахьегаш. Цар цІерани йоахача хана кулгалхоша эгара хьалхарчарна цІе йоккху экскаваторщика Мудаев Къоасам Денаевна. Шей дешарам дашм цІерем дИзам кхочуш а деш, балха тІа цІахкха цхьанхха тайна хьовзам хилийтад цо.

СУРТА ТІА: экскаваторщи Къ. Мудаев.

Л. ПАШКОВА сурт.

ПЯТИЛЕТКА КХАЬ ШЕРА ЗАДАНИ — 7 ОКТЯБРГА КХОАЧАШЪЕ

ХЬАХУЛАР МА-МОГГА ДУКХАГІА ДОЛАШ

Технологически транспорта Старогрозненски управлене коллективо Горячеводски буровдеттарей болим хьал а лаьца социалистически декхараш тІаийцад пятилетка кхаь шера план 7 октябрга — СССР керда Конституци тІайийша шу дузача денга кхоачашъяра.

Укх шера планал совгІа ерсье 7 эзар тонно-километр, лакхъергья къахьегама овсарле, кхоертда дикка дукха доагор.

Ленина орден лелаеча «Грознефть» производственни объединени чуйоагІача технологически транспорта Старогрозненски управлене коллективо хьинаре къахьийгар юбилейни шера. Сийлахь-боккхача Октябра 60 шу дизара сийленца накъабдара къовсам а лоаттабош, СССР керда Конституци тІаийдара диканча гІулатабош, управлене къахьегаш барешна хана кхаца жоп а луш, управлене къахьегаш барешна хана хьалха, 19 октябре, кхоачашйир пятилетка хьалхарча шин шера задани. Юбилейни нахта дІахо а хьош, нигтшин шера задани. Юбилейни нахта дІахо а хьош, иштта толамца кхоачашйир цар пятилетка шоллагІча шера планашин тІаийца социалистически декхараш, шоай хьинар лаьІ ца долийтеш къахьега дІаболабенаб пятилетка кхоалагІча шере а.

Горячеводски буровдеттарий патриотически инициатива чІоагІа раьза хина хьал а лаьца Старогрозненски УТТ коллективо 1978 шера дола доккхий социалистически декхараш тІаийцад. Къахьегама овсарле лакхьяра йолча торонех пайда а ийреш, ма-могга транспортни средствех дикагІа пайда а эцаш, управлене водителаша декхараш тІаийцад пятилетка кхаь шера план 7 октябрга кхоачашъе.

Къахьегама овсарле шера планагІа лаьрхІачул 0,5 процент лакхъергья. Цо торо лургья коллективана 1978 шерат лакхъергья. Тонно-километрашра план а хана хьалха кхоачашъе. Тонно-километрашра план а хенал хьалха кхоачашъе. Декка диллача мухьаш дІа-юха кхийхьара шера план 23 декабре кхоачашъе лаьрхІад. ПланагІа лаьрхІачул совгІа ерсья 7 эзар тонно-километр, тракторашка заданий совгІа 100 сахьата болх бахтаргба.

Керттерчарех цаІ лоарх1 транспортникашна мухьаш дІа-юха датьарга дІабода мах лохбар. ПланагІа лаьрхІачул из цхьа процент лох а бер, шера 30 эзар сом хІачул из цхьа процент лох а бер, шера 30 эзар сом кходерга. Планал совгІа кходергда 0,9 процент автобензин.

Производство квалифицированни кадраща Іалашдара керттерча профессех 12 болхло кийчберга, хІаьта 185 саго шоай говзал лакхъергья.

Транспортни средстваша деш дола гІулекх тоадара цар декхараш тІаийцад укх шера хьалхарча квартале цхьоалагІна технически хьежара боис бовх бе йолалийта.

Старогрозненски УТТ коллективо тахан лу тІаийца декхараш доккхий дале а, уж толамца кхоачашдерташ лярах. Советски наьха хьал-торо воаяра, вай хьамсарча Даьхен низ чІоагІбара партен правительствен еча йовххонии оаха лу жоп да из.

Социалистически яхье тІахьех оаха технологически транспорта Октябрьски управлене коллектива.

Социалистически декхараш дийца а дийна тІаийцад Старогрозненски УТТ къахьегамхой ишьарча болхлой собрание.

ДУКХАГІА, ДИКАГІА, ДАРЕГІА

«ШАЛИНСКИЙ» СОВХОЗА КЪАХЬЕГАМХОША, ГРОЗНЕНЦИЙИН АЧХОЙ-МАРТАНОВЦИЙИН БОЛАМ ХЬАЛ А ЛАЬЦА ДЕКХАР ТІАИЙЦАД: 7-ча ОКТЯБРГА ЮРТБОАХАМА ПРОДУКТАШ ЯХАРА А ЙОХКАРА А ПЛАН КХОАЧАШЪЕН ДУЛХ ДОХКИЛГА 1980 ШЕРА ЛАЬРХІАЧА ВОАРАМГА КХОАЧАДЕН.

Тха совхоз хьейбаш чуоттадаь кхоабаш я. ЛоІам хулаш ю оаха дІадаьннача юбилейни шера втогаш: Сийлахь-боккхача Октябра 60 шу дизара сийна тІаийца хиина декхараш толаме кхоачашдаьд коллективо. Дош деннадар патчахьалхенга 900 тони дулх доахка, дехкал 1120 тони.

Из толам баьккхаб доакъарий база чІоагІьар бахьан долаш. 1977 шера кхаш леладерашa лакха хьувкъам кхедолаш. 1977 шера кхаш леладерашa лакха хьувкъам кхедолаш. ПланагІа 22,5 центнер лаьттен доакъарий культурайн. ПланагІа 22,5 центнер хІара гектара тІара дакхха дезаш хиннача, 1950 гектарех хІаране тІера даьккхар 26,2 центнер гураьльа дІатарах хІаране тІера даьккхар 26,2 центнер гураьльа дІатарах хІаране тІера. ХьажкІаш чуийцар 50,2 центнер хІара гектара тІера — планал 22,2 центнер дукхагІа.

Массанел тІех хьокхамаш долаш чакхдаьккхар 1977 шу совхоза свеклаш леладерашa: планагІа 200 центнер йоагІача хІара гектара тІера чудера 385 центнер мерза овлаш. Цо торо елар шекара заводе 12920 тони свеклаш дІаяхьийта — 5920 тони заданел совгІа.

Тха совхоза къахьегамхой творчески инициатива совъяьккхад КПСС ЦК декабрьски (1977 ш.) Пленумев Л. И. Брежнева къамаьлица хьейоагІача положенеш вывод деш. КПСС обкома бюрос къобалдаь бола грозненцийн ачхой-мартановцийн болам хьал а даьца, оаха лаьрхІад юбилейни шера даьха толамаш чІоагІдеш юртбоахама продукци дІахо дегІайоалвелга Іалашдеш.

Дулх дохкара пятилетка кхаь шера план кхоачашъергья 7-ча октябрга, СССР кердача Конституце хьалхара шу дузача денга. Кхы тІа а дохкарга 300 тони дулх. Дулх дохкилга 1980 шера лаьрхІача — пятилетка юххерча шера — воарамга кхоачадергда.

7-ча октябрга пятилетка кхаь шера планал совгІа дІайохьийтаргья 5000 тони шекара свекла. ТІаьхха планал совгІа дІалулга дІахохьоргда.

ТІаийца декхараш кхоачашде торо лургйола хадаш йола мероприятеш оттаяй. Керттера теркам тІабохийтаргба доакъарий база кийчъяра. Лаьттанцарча балха культура дегІайоалвара чотах лакхбергба кхашкара хьувкъам, дукхагІа доаккхарда ялат, доакъарий культураш. ХІана гурахьа дІадийнача ялата подкормка ещ, удобренеш кхашка дІакхухьаш, техника тоеш доахк. 15 феврале кийчон мугІаре хургья еригa машинно-тракторни парк. Шоай говзал лакхьеш дешаш ва 120 сае кхайн фермайн болхлой. Кийчбу керда механизатораш.

Декхараш мехотраяйн отделенейн коллективашка дийна а тІаийца а да.

ЯХЬ ДІАЙОЛАЯЬРАШ

Пятилетка кхаь шера план 7 октябрга кхоачашъяра яхь дІайолаьча Горячеводски буровдеттараша юбилейни шера планал совгІа 2130 метр бурув а теха бІубенца дІадоладир пятилетка кхоалагІа шу. Духхьала январь бетта дьалдарча кхаь дийнахьа 200 метр бурув а тохаш шоай задани тІедккхоачашъяьй цар.

Дукха бригадаш я цу управлене пятилетка хьалхарча шин шера задани массехк бутт хьалха кхоачаш а я, хІанз укх шера мартех апрелех беттий календарагІа къахьегаш. Царех я буровой начальникаш Чабаев Махарбек Усамович, Темизов Владимир Дмитриевич, Губенко Алексей Васильевич, Довбешо Анатолий Михайлович, Древорубов Алексей Ефремович керте латта буровой коллективаш.

• • •

ДИКА ГІУЛАКХАШ ХЬАЛЛАЬЦАРАШ

Горячеводски лаьттан чухула техникаша дІайолаьь хинйгІава хьаллаьцача Малгобекски бурув тохара бахкий управлене а вог гІоздовахача толадием... юбилейни шу. Планал совгІа ю тохар 990 метр бурув.

Шоаш совхха даьха къахьегама толамаш лох ца долийтан къахьег управлене буровдеттарашa укх шера а. ХьалгІерча дить дийнахьа 213 тохкама дола бурув 23 метр эксплуатацийни бурув теха цар. Цо къаьгга хьахьокх шоай задани толамца кхоачашъеш уж хилар.

ИтталагІа пятилетка йолаечa денз графикал дикка хьалха чалхи бурув тохаш дукха бригадаш я. Царна юкъе эгаре хьалхара моттиг лаьцад Галаев Заьудина Іаьла керте латташа № 845 йолча буровой бригадас. Цул бригадас шин шера план хенал дукха хьалха кхоачаш а я, укх шера календарагІа хІанзалцa тохад 990 совгІа метр бурув.

Иштта графикал хьалха юлаш къахьегаш я буровдетти мастерaш Галаев Іаьлий Іайса, Хантемиров Галимжан Шакирович, Клюшников Борис Андреевич керте латта буровой коллективаш а.

Б. ДОТМАРЗНЕВ.

ДЕКХАРЕХ ЛОАРХІАБУ

«Чечингстройматериалы» яхача производственни объединене предприятешa юкъе къоагІчарех ца я автотранспортни предприяте. Пхи шу гаргга да мера хьайнаш из коллективо вІашагІъелла. Цхьабакхьа шу лоацача хана дукха хІомаш хагІдьиннад бараттайнача коллективана. Пачхьалкхен план а тІаийца декхараш а кхоачашдарна цхьа дукха балхаш лаьд предприяте материальни база вІашагІкхьйоаккхача а. ХьалхьаІ бокка тараж, автомобилий кІал доаттабо кхоалекаш, производственни бытовой массеха помещени, вІаштІехьайоакхий ремонтни база.

Дика чакхдаьккхар автотранспортникаша юбилейни шу. Мухь дІа-юха кхахьара шера план хенал дикка хьалха кхоачаш а ю, планал совгІа дІадахьа бийъар 16 эзар тони мухь. ПланагІа лаьрхІачул дукхагІа пайда а беш чакхдаьккхар шу. Юбилейни шу доладеча денз иштта овсаре къахьегаш хьахрах йоагІача квартала итогех Ленински районa предприятешта юкъе яьржача социалистически яхье шоллагІа моттиг яьккхар объединене автотранспортни предприяте.

Водителашта юкъе яьржача яхье къаьстта дика хьокхамаш даьхар водителаша С. Мусаева, А. Клевова, К. Мудаева, Э. Ефимова, Х. Алиева, кхычар.

Пятилетка кхоалагІча шера долл декхараш тІа а вайна хьинаре дІадоладаьд цар керда шу.

Пятилетка хьалхарча кхаь шера план, хенал хьалха, СССР керда Конституци тІаийца шу дузача дийнахьа — 7 октябре кхоачашъе а, планал совгІа иттаза эзараш тоннаш мухь дІа-юха бахьа а лаьрхІад автотранспортникаша.

• • •

Берригача советски наха сийна беркате хилар дІадаха юбилейни шу старогрозненски буровдеттараша. Цу шера 26107 метр, цох заданел совгІа техар 1457 метр а долаш бурув техар цар. ХІаьта бурув тоxарга дІайода ха кІезигъярах, тайп-тайпара материалаш, электроэнерги кхоярах 700 эзар сом маьха пайда бир. Из за «ХІара балха денна — дикала Знак» яхача декхараш шерра социалистически яхь а йолаш шоай творчески хьинар ца кхоаеш, ха ца къовсам, бурув техача хийла пайда а толамаш эшаеш ерригача коллективо а хІара болхлочо а хьинаре къахьегар хьадей на беркат.

Пятилетка хьалхарча кхаь шера план СССР Конституции цхьа шу дуза да тІакхоачаш кхоачашдара дІадоладаь дика гІулекх хьоа а лаьца кердача шера эгара хьалхарча дийнахьа дика хьинаре къахьегаш хьабоагІа Старогрозненски буровдеттараш. Из баьхан долаш хІаьзлехьа планал совгІа итташ метраш бурув тоха вІаштІехьаьннад цар.

Къаьстта дика къахьег проекти кІоаргал 5800 метр йолча № 711 йолча скважине йоккхаш йолча коммуниста Олейникова кулгалдеча бригада коллективо. Аьхха январь беттa хьалхарча диь дийнахьа 60 метр бурув а теха 2961 метр кІоаргьай из скважина.

Шоай задани хІара денна тІехкхоачашъю коммунисташ В. Гришин, А. Кварцов керте латтача сменаша.

• • •

Пятилетка кхоалагІа шу доладелча денз хьалхара 100 эзар совгІа тони «Іаьржа дошув» даьккхад Нохч-ГІалгІайчен мехкаьттахоша.

Иттал мехкаьтта дІадахача шерарчул ши ди хьалхагІа даьккхад цар.

Республика мехкаьттех гІадИ йоахача управленешта юкъе яьржача яхье хьалха латт еррига республике даьккхачул ах совгІа маьхкаьтта даькка «Старогрознефть» управлене коллектив. Кердача шера хьалхарча деношка денз иштта овсаре къахьегаш ба «Малгобекнефть» управлене маькхдаьттахой а.

Укх шера планал совгІа 50 эзар тони «Іаьржа дошув» даккха лаьрхІад республика мехкаьттахоша, хІаьта цох 40 эзар тони — СССР керда Конституци тІаийца цхьа шу дузача денга.

Т. ХАНОВ.

МАЙ БЕТТА КАЛЕНДАГІА

Цхьа дезал санна барттайна дукхача къамех нах ба Къилбаседа - ХІирий АССР Пригородни районерча Майски яхача тарни предприяте коллективе къахьегаш. Ер пятилетка йолаелча денз графикал бь бутт хьалха яьнна хьайоагІа из.

Кердача къахьегама толамашка из кхуал социалистически яхь шерра йоаржа а я, пучна кулгалделга цІевхаштта тоадаро. Цул совгІа шу гІулакха тІехьа дика новкъостал ду халача балхашта механизацино, дукхагІбола болхлой массехк балха говзал йолаш хиларо.

Социалистически яхье хьалха латт станочникаш Темурзиев Іийса, Зубков Сергей, Грек Николай. Цар хІара сменагІа нормаш 150 процент кхоачашъю. Графикал хьалхабувлаш болх беш ба херх хьокхаш бараш Мержоев Іусман, Евлоев Джаба. Яьшкаш хьаеча шоай новкъосташта хьокхам тедаш къахьег йижараша ЧахкиевгІар Аьсетен Зайналея, Султыгова Мадинас, Евдоева Горие, кхы дукхабараша а. Цар ди дийнахьа кІирах йола норма кхоачаш а ещ, шоаш кийчъю продукци дикен тІехдикен мара хилийтац.

В. НАШАНСКИЙ.

СИЙДОЛА КЪАХЬЕГАМА НИКЪ

Дукха болхлой ба Грозненски «Автоспецоборудование» яхача опытно-экспериментальни заводе пятилетка хьалхарча шин шера задани хенал дукхха хьалха кхоачаш а я, кхаь шера план укх шера 7 октябре кхоачашъяра тІаеІертта къовсам лоаттабеш. Цар цІераш йоахача хана хьалхарчарна хьоахаву Скворцов Анатолий Егоровича кулгалдеча механосборочни цехера электросварщикий бригадир Хамзаев Лича Джунидович. Цул коллективо предприятерча бригадашта юкъе эгара хьалхарчарна кхоачашйир пятилетка хьалхарча шин шера задани, хІаьта бригадера Лича Джунидовина шин шера план кхоачашйир соакха лагуш бутт болалуча хьалхарча деношка. ХІанз укх шера ноьб бетта чотах хьадьетаю ва из.

— Иштта аІаштІехьдоал хьа, иштта хьо керте латтача бригада я дикка къахьегама толамаш даха? — хьиттер оаха Лича Джунидовичега.

— Дукха да дух бахьанаш. Хаддалза къахьегама овсарие лакхьара дола хадддараш тоаяла хийла творчески балхаш да бригадерча электросварщикаша, дикагІбараш опыт, бригадерча молладІчуваш ха гагІдаьене хиддар массехнашь дІадоалийт, хан боатгІача тайпара пайда эц. «Дика латтача рех цхьанкха тІехьанусаш хулийтарехкий» яхача девизагІа къахьегаш ва бригадера хІара вар. Из декхар тха бригадас дизза кхоачашдаьд, ала йиш йолаш да, хІана аьлча, тха электросварщикех хІаьккха вай шийна сменни норма 120 процента чухьдахьа кхоачашъеш. «ХІара балха денна — дикала Знак» яхача девизагІа къахьегача оаха кхоачашбаь овсаре къахьегарах. ТІагІертта къовсам лоаттабу массане а арахеца продукци ма-могга дикагІа хилийтара. Цу балха тІа а дика каьхнай тха. ХІанз грузовиш легковни автомобилашта бригадас кийчъеш кхаь моделагІа йола подъемникаш пачхьаьлкхен дикала Знак йолаш я. Царох дукхагІьараш доазол арахьарча мехкашка дІаккхухьийташ пайда чІоагІа хоаттаьда я.

— Дукхача шераша тха бригадана кулгалдеш волча лоархІаш а ва Лича Джунидовина дика вовзаш шийна бригадера хІара болхло,— йоах электросварщика Малаева Еленас. Цудухьа йоаккха опыт а йолаш шийна балхах дика хьехамбараш бе хьехамерІарча участникашка хьожабу цо. Воал дІаболабала массехк минот хьалха берригенна дІадовлайт бригадира ши дийнахьа де деза балхаш. Цу гІулакхо торо хулийт хІаранетга бизача низаца дІаарвача сменагІа болх бе. Балха ха лехьа йоалгга цІена дахь дІадаьккхад оаха. Цу гІулакхаша торо хулийт доала къахьегама толамаш денгара дикта диканна хилийтара.

Яхьайтта шу долад Лича Джунидовича хІанз не къахьегаш волча предприяте болх беш вола. Юххьанна мугІарера электросварщик волаш болх беш хилар из. Каст-каста тІехьа а воаш дикка лоархІаш йолаш ярех яр бригада, кхаш дагалуви дІалаха шераш бригадера электросварщикоша. Производствени совещанешка, болхлой собранешка дукха предложенеш телар Хамзаев Личас бригада болх тоабара де дезарех. Иштта вола говзаче бригадана кулгалде хьоживе лаьрхІар цеха кулгалхочо. Цох уж гІалат ца баьннилаьржа гучадаьлар массехк бутт балехьа. Яхье хаддалза хьалхадатташ болх бе дІайолвелар бригада. ТІаьхьесинна фуд ца уж хІара хьан кхьчаІ.

Иштта яхья кулгалдо 1966 шера КПСС члений мугІарашка дІайийшар. Шийна хьаре этгара боагІа дола шу а лоархІ цу цунах. Духхьала дика болх бараш шийна декхар кхоачашдаьвьннорг лархІацар Личас. Коммунистий шайх бейна тешам чІоагІбара бехктовхамсхІарчи хилалІчоча учайхе ХІанза ... массаза общественни балха тІа хьинаре накъа лоаццаш шийна говзал лакхьеши хила везалга дика кхетадора къонача коммуниста. Из дизза кхоачашдеш хье а воагІа Лича Джунидович. Цкъа санна дукхаза хийржан из заводa парткома, профсоюза завкома членала. хІанз цеха партийни организаце секретара декхараш кхоачашдеш ва. Каст-каста цехоен партийни собранешка уттаду цо болх тоабара, шийна зеденна балха тІа ишйслу кхоачамбоашарш дІадахара дола дешаш. Уж чаьхдикара оарцагІа боах коммунисташ, яхье хьалхдаьттараш.

Заводе дикагІбола хьехамча лоархІаш а ва Лича Джунидович. Шийн опыт дІалуш, моллагІа шийна дола гІо-новкъостал даш итташ къона говзачаш хьалхабаьб бригада кулгалхочо. Шийна болх цІено хьабеш вар цун дотташ, балха тІа аьтту лехаш бараш, къахьегамен производственни дисциплина телхаеш барашца массар хургбоаца ва Лича Джунидович, ахан дуц поха начальника Анатолий Егоровича.

Иштта волча цун сийду нехерча дукхача болхлоша. Дог гІоздоахе къахьегама толамаш доахаш хилрах, хІаранегара доагІаш дар хьадехаш хиларах довнад цун сий коллективе. Иштта волча кулгалхочун коллективера электросварщикаш а ба шоай хьехархо санна хьинхам телаш массаза хьинаре къахьегаш. Царех ба хенал бь-кхаь бутт хьалха пятилетка хьалхарча шин шера задани кхоачаш а я, укх шера шоллагІча квартала чотах къахьегаш бола электросварщикаш Малаева Елена Николаевна, Михайловский Петр Петрович, Вальтер Эдуард Сигизмундович, Абубакиров Салам, кхыбараш.

Бригада кулгалхочун Хамзаев Лючий къахьегама никъ сийдолаш хилар къаьгга хьахьокх цунна тайнача совгІаташа. Ленински юбилейни «За доблестный труд» яхе медалаш, Къахьегама ЦІена Байракха орден, «ИссалагІча пятилетка ударник» яха Знак, «Социалистически яхье котамдийра» яха кхоь Сийлен знак а цул аьнкха тІа лечаш КПСС Грозненски горкомен Ленински райкомен, ВЦСПС сийлен граматаш а йолаш тахан гравюра санна цунна. Хаддалза предприяте сийлен Уггар тІа хьалтеха дола Личий портрет.

Цу совгІаташа тІабоххьбу бехктоххам боккха хилар дика кхетаду Лича Джунидовича. Цудухьа дІахо кхы а дикагІа къа а хьегаш, пятилетка дить шера кхоачашъе лаьрхІад цо. ХІаьта пятилетка хьалхарча кхаь шера задани хенал ах шу хьалха кхоачашъе лерхІаш цох бІубенна ва из.

Б. КОСТОЕВ.

СУРТА ТІА: (аьттехьара аьрдехьа) электросварщикий бригадир Л. Хамзаев хьалхамка латта декхараш дІадовлайташ ва электросварщикашта С. Абубакарова, Э. Вальтера, П. Михайловскийна, Е. Малаевана.

И. ПЛИЕВА сурт.

ТЕХНИКА — КИЙЧОН МУГІАРЕ

Урус - Мартановски район. Кхашкарча балхашта юртбоахама техника хаинахьен дикен кийчъеш ба «Горец» совхоза ремонтникаш. 1977 шера 4-ча кварталe тоадай 24 трактор, планал совгІа 2 йолаш.

Ремонтни бригадашта юкъе яьржача социалистически яхье хьалха латт коммунист Бахаев Шамсуди керте вола бригада. Дуйха ба коллективе гІорбаьнна говзанчаш: тохараш коммунист Мунаев Султан, Ибрагимов Вахь, слесараш Шамаев Сулейм, Яхъяев ТІайп, моторист Бахаев Мухьмад, аьшкапхьар Цупаев Салман, кхыбараш.

23 февралe тІакхочаш еррига техника кийчон мугІаре дІаоттаергья оаха.

С.-М. ДЖАРАЛИЕВ, «Горец» совхоза мехмастерско заведующи.

• • •

Грозненски район. Шелковской района механизатораша даь хьайкарал хьал а лаьца техника тоеш боахк «Грозненский молочный» совхоза ремонтникаш. Еррига тое эзар 58 трактор я. ДІадахача шера 4-ча кварталe, планал совгІа пхІ йолаш, тоаьй царех 25.

ХІаьта йиса техника тоеш йиь бригада я. Ремонтникашта юкъе яьржача социалистически яхье хьалха я Ахмадов Хаваша кулгалду бригада. ХІанзe 96 процент техьахзa инвентарь тоаьй цун коллективо.

ДикагІбарашна цІераш йоах укхаза моторист Ажидаов Николая, Проценко Ивана, аьшкапхьарий Домбаев Іалауде, Щербаков Василе, цІастанхьара Богер Валентина, кхыбарий. Нормаш 120—130 процент кхоачашъю парех хІаране.

Шоай трактораш хьогте тоаьй Петренко Ивана, Попов Якова.

Еррига техника 10 февралга кийчон мугІаре дІаоттае лерхІ оаха.

Н. ГРУШЕЦКИЙ, «Грозненский молочный» совхоза механостерске заведующи.

ХЬОКХАМАШ ЛАКХЛУРГДА

Толамашна пакъаньжкхар Іішаха юбилейни шу «Самашкинский» совхоза механизатораша. Къаьстта дикка хьокхамаш гойтар коммунист Абдулвахабов Тиса кулгалдеча бригада. План 19 центнер йолча хІора гектара тІера 25 центнер йоаккхаш 400 гектар тІара кІа... [illegible] ... юкъара даьрхІачча 375 центнер ньаккхар, е планал совгІа 175 центнер дукхагІа. Уж хІийнйа кха 120 гектар дар.

Эгара дикагІа хьокхамаш даьхад Далаева Айзаси Аларханова Рахьматен. Хьалхарчо — хІара гектара тІара чуийцай 550 центнер свеклаш, шоллагІчо — 570 центнер! Уж толамаш доахаденнад агротехнически бокъонаш лора а еш, дерттІа культураш Іунал дар бІаьхьа долаш.

Укх шера толамаш кхы а лакхагІа дахар дуйла хургболча хьувкъамна йоахко хІанзе а еш ба кхаш леладераш. Дика кийчдаьд 650 гектар оахаи. Удобренеш тайсай культураш дІаюргйолча. Гурахьа дув ялат дІадийнад 650 гектаре тІа. Из болх толаме чакхбаьккхаб механизатораша Исаиев Вахас, Межиев Висита, Лючиев Завуде, кхыбараша.

Бригаде 17 трактор я. Уж а техьаюза инвентарь а хІанзале тоаяь кийчон мугІаре дІоттаний. Техника толеча доккха дакъа лаьцар трактористашa Бакаев Мовладе, Абдулвахабов Моис, кхычар.

Бригада коллектив соакхарчул лакхагІа хьокхамаш даха лерхІаш я пятилетка кхоалагІча шера.

А. ЗАЙНУТДИНОВ.

КПСС Нохч-ГIалгIайн обкома V пленуман решенеш [illegible]

Хьаькъал санна сабар а эша гIулакх

Парте идеологически балхах тIа кертерчарех цхьа ду къахьегамхошта интернациональни, атеистически кхетам балар. Ше хьахийначу хана дешна цо шен терахьа яIалкара дахийтаниц из дош. Цуьнан программа тIа а съездин решенеш тIа а бехкаладьхал. ХIаьта из гIулакх кхьестта доархIам болаш дӏа вай республике. Из ништа хилар хоадам болаш белгалдьккхад КПСС обкома V пленуме.

Дика дуьхьалара кхетам шийна болаш хьахиш йиш яц къахьегамхой коммунистически сакхетам. Цу дакъе цIенхаштта кхетама бола бу Назранерча трикотажни фабрика партийнии, профсоюзнии, комсомольски организацеша. Цига вIашшIехка я лаьрхIа йола атеизма совет, парткома секретара заместитель Даурбекова Дина председатель а йолаш. Цу совета юкъе ба фабрике эгтара дикагIа кхеташ, дийшав, болхлоша чIоагIа сий деш бола нах. Уж ба парте ветеран, ла боакххача цеха контролер Солтамакова Махьмад, комсомольски комитета секретарь, экспериментальни лаборатора начальник Аушева Мадина, вокхагIвола технолог Шаниев Ювсап. Болх беш я 9 сагах латта лекторски группа.

Атеизма совето фабрика агитатораштех политинформатораштех лаьрхIа йола инструктивни совещанеш ю, методически указанеш тел общественни вахара юкъе хьинаре лаха лоацаш болча болхлошта. Фабрикерча наха атеистически кхетам балара гIулакх оттаьча планагIа, комплексни хьисапе чаккхдоах.

— Болхлой политически еакхетам лакхберо тIехьа беча балха халагIа дола дакъа да тхона атеистически кхетам болх, — йоах Даурбекова Динас. — Из саббаре, дынах тешаш вола саг эгIаэгIоргоацача тайпара, лоралуш бе безаш ба. Iа мел дер зовргIа хьа, Iа хье цкъа цуьна гоамволийте, хьа хьехам дIаэцаргбац цо.

Цудухьа атеистически кхетам балара гIулакх дIадоладеча хана тхо лерхIаш даьхар дынах тешаш бола нах цу сахьате дынах хоилабе тхоешта карагIдаргда, аьнна. Из-м лоацацча хана дулургIдолаш хIама а ицад. ЧIоагIа хьаькъйл, сабар эшаш а йIаьккхача хана чаккхдалккха дезаш а гIулакх да из.

Оаха из болх дIаболабеча хана гимасие сурт дар фабрике хиннар: ламаза ха хьатIаттача цеха чухьа, массанена а гуча дIа а итте, ламаз дора цхьаболча маIача нахен кхалнахен, шоаш производстве хилар, шоай повкъостий болх беш боахкаш хилар вIалла теркал а ца деш. Сага хIама ала йиш йоацаш, тIехьатетта йиш йоана гIулакх лерхIар пар шоаш деча ламазах. Из чIоагIа Iатхьар наха, къаьстта кьонача кхалнаха.

ХIанз чIоагIа хувцаденнад из хIама цу хана дийначоа юкъе. Дына гIулакх производстве леладелча наха къамаьл деш аз оалар: «Вай Конституце бокъо лу хIара сага шийна беза ды лелабе, цхьаккха ды а боацаш хила, дына духьала пропаганда еш хила». Бакъда дына гIулакхаш де мукъалуча советски законодательствас бокъо лац дага мел дехача дына гIулакхаш де, цунца цхьаьна производстве а. Ды лелабар духхьала сага шин гIулакх да, кхычарга кхоачаш хIама а доацаш, [illegible] а дац.

— Аз царга ды ма лелабе аьлацар, из ала хьалха дар, цун эша лард кийчъара кхы а къахьега дезаш дар, — аьнна дуьц Даурбекова Динас шоаш юкъхьаьнца из болх дIаболабеш хиначча сурт.

Атеизма совета а лекторска группа а шоаш беча кхетама балха тIехь юкъхьаьнца кертера теркам тIабаххитар хIара сагаца къаьстта болх бара, дынах тешача сага шийна бер из хьехам ба моттаргдоацаш, дынах бола цуьнга тешам шекбоаккхаргбола уйла чу а йоссеш. Из деш хIара агитатор гIертар дынах тешаш вола саг коллективна общественни гIулакхашта дукхагIа юкъеоза, из наькаца дуккхаьа вуьзавалийта, вахара безамерча гIулакхашца цун ха дукхагIа дIаяхийта. Лоацца аьлча, дына гIулакхаш лелабара йола ха ма-могга дукхагIа лоацлургйола хIама де гIертар.

— Масала, — аьлар Динас, — тха фабрике болх беш я дынах тешаш йола цхьа кхалсаг Мурадбекова. Из дикка ха яза саг я. Духхьала шийна производственни болх бичахьа кхы цхьанна хIаманна хьашт доацаш, коллективах дIа иа уьш яр из. ХIара сага а санна, пуния а ма-дезий дуне, цуй а мабий вахарна чам. Бакъда из цхьаккха шийх ма доаллаш санна яр из, цох доахкача эмина гIулакхашта къайле хкухьар ништа бола цуй белам. ЧIоагIа теркам тIабаххитар аз цу сага. Духхьала дына духьелара хьехам цуйне бе лоархIашар со. Из вIгазъяхар кхерар. Цкъа Тбилисе экскурсе баха кийчбелар тха коллективе шийца кхалнах. Тlехьа се йолча кабинете чуйийхар аз Мурадбекова. Тхоьаьшар мара йоацача аз дуьйцар, хьалар тIехь [illegible] доли тхо, йоагIий хьо. Цкъара [illegible] из, [illegible] хIамар. Юххера а йахьа — [illegible] дар тхоца [illegible] аьлар, цуьнга хье тхоца йоагIе, хьийлар уттаде а ца гIертаи [illegible] хила [illegible] ма [illegible] дергда из а, [illegible] до. Шийна дош кхоачаш а дир: тхоца цхьаьна культура Дворецашка, музейшка, гороза кхычча белгтала йолга моттигашка хилар Мурадбекова. Тхо санна безаме а сакъерашка а хилар из. Ше хьалха хиначул кьонагIа хетар из. Цуьна бIаргалайра дыко дуьцар а доацаш кхыдола дуне, кхыдола вахар, кхыбола нах. Цу лероипе а уйла йитар цуьнга.

— Ништа цхьаьна вIашагIа а кхийтта, селаIа, кхыйола моттигашк йоаза нах болхача юкъе дынах тешараш чуэзар боакха лоархIам болаш хIама да. Цо йоаккхаш-боаккхаш шекболкх сага дынах тешара уйла. Иштта дынах тешаш бола нах цу тайпара коллективна общественни вахара юкъеозарца уж дынах Iотаьхмах мукъабенна [illegible] тха атеисташ, — аьлар Даурбековас.

Цхьаьккха масал дувцар Динас. Цкъа балха хьа ма йора гIаш цIагIа йисар бола Долгиева. Фуд ха, дагар хина йисайл кхажа цу эзчийтар цуьна тIехьа. Дика гIулакхаш кхоачашле цIагIа йисе хиннар из. Проеге а кхаьа, балхара дIаьхьихьар Долгиева. Из дика болх яр. Цуне бола беш болча кхалнаха вIашагIа цегара Долгиева балха юха хьаэцар, дош лелар из шоаш кхетаергьа, аьнна. ТIаьхьагIар цар деттар, [illegible] балха [illegible].

Цул тIехьагIа [illegible] цIаккха бIаргайоизар из кхан гуча дала гIулакх деш. Дына тIагIолла кхаьсгама а производственни а дисциплина тертхеш.

Фабрика марагахь мара цэ нийслуш хIама дa хIама маржаш доастача хана а дына кхычча делача делошка а кхалнах балха эра ца боалаш, цхьаьна бахьанаш а доахаш цIагIа бусалга.

Бакъда, йоах Даурбекова Динас, шоашта карагIдаьнначох кхоачамбаь. Iе йиш яц тха атеистий, дукха ба дIахо а бе беза кхетама болх, дукха ла болхлошта материалистически кхетам лур балара дакъе чаккхдаха деза гIулакхаш.

Ю. ЮНУСОВ.

ПОЛИТИЧЕСКИИ ЭКОНОМИЧЕСКИИ ДЕШАРА СИСТЕМА

ОКТЯБРА ДАЬХЕ ХЕСТАЕШ

Сабоийла оаш сахьат даьнна болх йастебаларах гургал тоххаьнехьа дIайоладелар «Малгобекнефть» НГДУ шоллагIча шера болх беча коммунистически къахьегама школе аргIанара занятии. Укказа дешаш ба управленера инженерно-технически болхлой, гIулакхеро ях. Сийлахь-боккхача Октябрьски социалистически революце 60 шу дизара хетаьча КПСС ЦК а СССР-а РСФСР-а Лакхехьарча Советашца а цхьаьна хиннача торжественни юбилейни заседане Л. И. Брежнева доклада я занятии.

Занятии дIайолалу хьалха йийна «Сийлахь-боккха Октябра дунен сибат хувцадаларх» аьнна йола тема лоацца кердадаккхаре. Дешарашна [illegible] хьахийна.

Эгтара хьалха дош ди бухгалтера К. А. Приступовас. Советий Iаьдал латтача 60 шера вай мехка хиначча доаккхийча толамех, исторически доацача хана советски халкъа боахам, культура дегIаарах, социалистически Даьлен ниа чIоагIбаларах, наьха вахар лоархIам беш вертвоацаш тоадаларах, къахьегача сага бокъонаш цхьанахьа, цIаккха ца хинначча тайпара шеръяларах. В. И. Ленина хьакхеллача Коммунистически парте хьалхеенна вай мехка дегIаенача социалистически общества хьакхаш дуьйцира.

— Уж доккхий исторически толамаш дIахIоттI а даьл кердача Советски Конституце тIа, советски халкъ кхы а ирагIча кхоанега хьачара лаьхьаш белгал а даьлад, — йоах К. А. Приступовас шийн къамаьла чаккхдолаш. — Цудухьа да дегIаенача социализма кертера закон хIара советски сага хьамсара а дезо хьоабаллаш а.

1936-ча шера Конституци тIаьнача хана алхха цхьан вай мехка мара социализм хинияне, — белцалдаьккхар кхерай хьакийчьарча инженера М. Х. Дзейтова, — хIанз из дуне система а хинна дIаьттай. Тахан социализма лаькъ тIа лаьнна керда вахар хьалдеш да Европере, Азера, Америкера, Африкера халкъаш. Деррига дуьне тIа машар чIоагIбара, халкъий кортамукъане Iалашьяра керттера низ а хинна дIаьттад социализма мохкаш.

Къахьегама отдела инженера Н. А. Шарапутиевс дийцар вай мехка культурни революци чаккхъяккхарах, халкъий культура дегIаярах. Цо белгалдаьккхар хьалха дукхагIбола нах дешар — йоазув ца хоаш хинабале, хIанз хIара советски саг юкъера дешар дийна хила везача боарам тIа дIакхоачаш халкъий культура дегIаенийга, хIанз доккхача а зIамигача а хIара къамах инженераш, лораш, хьехархой, Iалмахой, йоазонхой болга, из деррига социализма лейна беркат долга.

Советски халкъий интернациональни доттагIалла кхетадьдар Iилман-тохкама лаборатора техника А. Р. Аушева къамаьл.

— Вай мехка хьахиннах керда моахал — советски халкъ, — аьлар цо. — Социалистически къамаш, цар культура вIашагIа тIолла дIахо доддаш да. Дукхача къамех бола нах ба МагIалбикерча мехкдаьттахой лезале барт-цхьоагIо йолаш беташ а къахьегаш а. Цхьанна а капиталистически мехка ца хиннача, е хила йиш а йоацача тайпара чIоагIденна дIаэттад советски мехкарча зIамигача а доккхача а къамашта юкъера ленински интернациональни доттагIал.

Дешарашна дийцар иIаргагIа дувцаш, пропагандиста Маргиева Махьмад-Сале кхы цIаьхьа а бIаргайоах Сийлахь-боккхача Октябрь бахьан долаш дуне тIа хиннача хувцамий кертера оагIонаш. Цул тIехьагIа дIадолалу цо «Иттлагiа пятилетка кхоачашъелта — деррига халкъа гIулакх, хIара советски сага патриотически декхар» аьнна йолча кердача темах дола къамаьла.

Дешараша дикагIа кхеталергдолаш, МагIалбикерча мехкдаьттахой вахарца, белхаца, царна хьахашица даттача бекхтоккхамерча декхарашца, Л. И. Брежнева доклада тIар теоретически оагIонашца ювлаш я пропагандиста еша лекци. Еш аьлча нийса дац, лаьрхIа иэьнь лекци конспект цуьнга яле а. Цо из ешаш, нагтахьа Iотiа а хьожаш къамаьл ду, дешараш дикагIа дIакхетабара юкъ-юкъе газеташ тIа, журналаш тIа арайиннача материалаш тIера цитаташ доладу, ше кийчъяьча диаграммах пайда эц.

Кхаь даькъа екъ пропагандиста тема. Эгтара хьалха цо дувц мехка, республике иттлагIча пятилеткаш хьалхарча шин шера декхараш кхоачашдарах. ЛадувгIараштa дIадоалийт пятилетка кертера декхар [illegible] — техническа прогрессах массанахьа цхьатарра дегIабоалабара ларда тIа советски халкъа вахара хьалаш дIахо тоадела хилар. Белгалдоаккх из декхар хьалхадиха оттаде а кхоачашде а вай мехка хьалхара пятилеткаш чаккхйоахача хана низ ца хиннилга массе я оагIорахьара мехка боахам дегIабар. ДегIаенача социализма обществa хьалбер бажьи долаш тахан из торо хьахиннилга. Цунах бизза пайда эцилга хIара советски сага кердача Конституце шийна хьалхашка оттадаь декхараш боккъонца кхетадарах, дизар кхоачашдарах, къахьегама оасарле, хIара дийнахьа беча балха дика лакхьярах тийша долга.

Дика чаккхдаьккхад МагIалбикерча мехкдаьттахоша иттлагIа пятилетка хьаллара шин шу. «ХIанз хьалх» 18 декабре кхоачашъяьй шин шера мехкдаьтта даккхара план. Планал совгIа 29650 тонн мехкаьтта дешад Даьхенга. 3,9 процент лаккъьий къахьегама оасарле. Укх шин шера Еррисоюзни социалистически къовсамехь эгтара хьалхара моттигаш яьхай «Малгобекнефть» НГДУ коллективо.

ДIахо пропагандисто лаьдувгIарий теркам тIахоаш дувц пятилетка кхоалагIча шера мехкдаьттахошта хьалхашка латтача кхы а бехктоккхамече декхарех. Уж [illegible] шоашеара наькъех.

Дешараша хьинаре дакъа а лоацаш, дика чаккхъьккхар пропагандиста коммунистически къахьегама школе аргIанара занятии.

Ялхийтта шу да инженер М.-С. Маргиев пропагандистала болх беш вола. ХIаьта укх тIехьарча шин шера коммунистически къахьегама школчна кулгалдеш ва «Малгобекнефть» НГДУ тоараIамегIа йолча производственно-техническа отдела начальник. Йиззa хараерзаьй цо пропагандистски балха говзал.

Пропагандиста болх дика лелабар гойташ дукха теркалаш яа коммунистага М.-С. Маргиевга. Царна юкъе я Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Советa Президиума, облсовпрофа, КПСС МагIалбика горкома Сийлен грамоташ, кхыдола совгIаташ.

ЛадувгIарий теркам тIехьаш, парте дIадезар йор кхетам фуд дIачIоагIдеш занятеш чаккхъяхара керттерча торонах наI а пропагандист массе а оагIорахьа лертIа кийчо еш хилар.

Из дика хетаду М.-С. Маргиева. ЛаьрхIа кийчо ю цо хIара занятега. Цу гIулакха пайда эц газетех, журналех, вIоарега Iомаду партийни документаш. ХIара шера цо ше а язду дукха газеташи журналаши. Уж дешаш шийна кораде пайдане дар дIаязду.

— Цахадаш шийн сакхетам лакхбеш, дешарий моллагIча хаттара дизза жоп доалургдолаш хила веза пропагандист, идеологически бIухо, — йоах М.-С. Маргиева.

Иштта болча идеологически бIухоех ва из шийн а. Лакхера дешар дийша хиларах а кхоачам ца хеташ, эсона Грознерча сайрийнарча марксизма-ленинизма университета экономически факультете деша ва М.-С. Маргиев. Шеко яц дIахо кхы а дикагIа пропагандиста болх дIабахьа из цуьна накъадаргхилара.

А. БАСИЕВ.

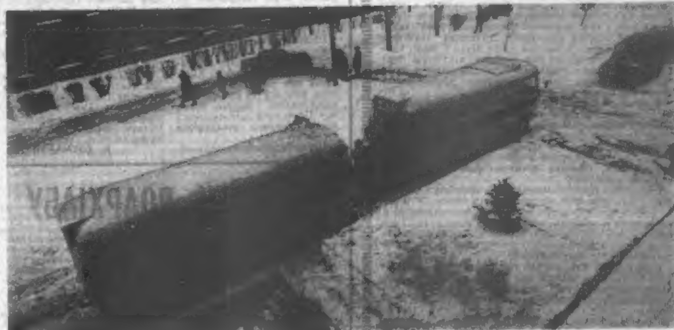

ГОРЬКОВСКИ ОБЛАСТЬ. Павловски автобусни заводе хьаяьй керда специализированни шин автомобиль-рефрижератори изотермически кузов а йолаш автофургоня. Сихха талхаш йола продукташ дIа — юха кхалхара лаьрхIа йола уж кийчъяьй «ПАЗ-672» яхача машина бала тIа. Рефрижератора холодильника чу ахкан эгтара дIайхета дийвахьа а — 15 градус хул. ШоллагIа машина — шийн тайпара термос я. Шинна а машина чу шин тонн ах тонн хIарама чу йолаш мухь болв.

СУРТА ТIА: автофургони (аьрдехьарь яр) рефрижератори.

Ф. ВОИТЕНКО сурт. ТАСС фотохроника.

Новосибирск. Статор хила шелъеша ротор форсированни шелъшен йола керда шоай тайпар кхы йоаца гидрогенераторш Ингурски ГЭС-а (Грузи) хьаю «Сибэлектротяжмаш» яхача заводо. Хана цхьа бутт хьалла хьаьй хьалхара агрегат, из хIанз дIайохьийташ я. ВIашагIъелла йолаш латт шоллагIа йола гидрогенератор а.

СУРТА ТIА: Ингурска ГЭС-а кийчъеча гидрогенератора статора секторий обмотка.

А. Полякова сурт. ТАСС фотохроника.

КАРАГIДАЬННАРАШ — КХОАЧАМ БАЦ

Дикача къахьегама толамашца наькъера «Назрановский» совхоза Наьсар-Кертерка шурий ферма коллектив кердача пятилетка кхоалагIча шера. Хьайбаш леладераша боккха кхаъ хиина тIаьийар СССР керда Конституци, деррига советски халкъаца цхьана, балха котало яккхарца белгалдир Сийлахь-боккхача Октябра 60 шу дузарга.

Октябрь бутт юкъе кхаьчача хана рапорт делар оаха юбилейни шера планаши тIаийна социалистически декхараши кхоачашдарах. ПланагIа 372 тонн йоакха езаш хиннача, шере паччахьалйхенга елхай 470 тонн совгIа шура. Иштта дика да шура яккхара хьоахамаш а. Шера планагIа 450 тонн шура яккха езаш хиннача, доьркаша цхьайтта бетта дьаккхар 469 тонн.

Тха ферме 276 етт ба, дерех хIана бетташ 168 мара бац. ХIаьта а деррига доахан лаьрхIача хIара Iаттагара ден-буса йоаккха шура 4.2 килограмм, я, хIаьта беттача Iаттагара йоаккхар 7—8 килограмм я.

Хьалха дIадахача бетташка паччахьалкхешца дIалуш йола шура ден-буса 750 килограмм хиннача, тIехьарча бетта 960 килограммага кхаьчай из цифр.

Цу даннеша хьахьокх коллектива карагIдаьннар — деррига доацилга, торонаши резерваши кхы а йолга.

Сено дахийтад дика толамаш?

Хьалхарча даькъе — хьайбаьнта гIулакх тоадарой уж кхоабилга лекхдарой. ХIанз ден—буса хIара Iатта оаха лу 3 килограмм йол, 30 килограмм сидос, нази барда, иштта килограмм концентраташ чай. Iаьаьшаь доакъар хьайбаш Iаттагара дика шоатта гкхоачам болаш [illegible].

Доккха новкъостал дир хьайбаш лелдераш юкъе лаьржача социалистически яхьо.

Визам боагIа укказа дикагIбарий вIерат яц. Рафоне йоазаш а тха доярка Костоева Хьава. ХIара Iаттагара цхьайтта бетта цо кхаьхий 2837 килограмм шура, планагIа 1600 йолча. Цунне тIаьхьашхувзе боагIа доаркаш Сагова Марем, Муцольгова Марем, кхыбараш. Ферме йоаш 12 доаркех бархIе цхьайтта бетта кхоачийдаьд шера дола шоай социалистически декхар.

Кердача шера керда декхараш латт ферма коллектива хьалхашка. Тхо тешаш да уж а толамца кхоачашдергхиларах.

А. ДОЛАХОЕВ, ферма бригадир.

Резервиех бизза пайда эца

УДОБРЕНЕША КОМСАШТА ЛУР

Шийн Iалама хьалашка, материальни къахьегамен ресурсашка диллача мел эша дика торонаш йолаш я Нохч-ГIалгIайче юртбоахама производство хийца дегIайоалара.

Комсаш лелаенга укх тIехьарча шераша шерра дегIаденад «Чеченингушвино» специализированни производственно-совхозни объединение. ХIанз комсаш лелаярен чхьагIар дапарен дакъе керттера моттиг дIалоаш.

ЧIоагIа пайда луш культура я комсаш. Кхачана диетически продукт хиларах тарра боккхача лоархIаме из хилар теркал а деш, вай мехка чIоагIа уйла тIайохийт комсаш лелаенга дегIадоаладара.

Комсий бешамаш дIайоагI керттерча дакъе, ялатен технически культураш дIаера пайдана йоацача босешкен гIум увча лаьтташкеи. Цхьабокъда комсаш дIайогIара а еррига мегаш хилац цу тайпара участкаш экспозицега, хралга, лаьтташ хьалашка диллача. ГIомара лаьттаех мегаш дар 1,5 —2 метр кIоарга мара боацаш вIашагIъайна гIум-лоабат боллара кIоарга доацаш (2 — 3 метр) лаьтта кIал хий доалларя мера дац. Хий дехкаш дилча мера пайда эца мегаргбац гIомарий тIоа сома болча лаьттаех.

Цхьан метте агIаш 40 — 50 шера дегI даьхьаши сом луш хул комсаш, хIаьта цу юкъа пар лаьтта ямх дерзаду, тIаккха цуйга дьежжа хьувкъам а лохлу.

Советски Союзе а довзал декъа а дальча тохвямаша хьехьккхад, удобренеш тайсача комсаша хьувкъам чIоагIа лакхбеш хилар.

Карарча шера меттел, дIахорча шераша а хьувкъам лаккбергболаш тесса еза комсашта удобренеш. Из вIашгIехьдаргда опытни наькъаша кийчъьчеи производстве технически белгталарча системагIа удобренеш тессе.

Кхашка дIаеача культурий севооборотe дIайийна хьалхагIа кIал хиначa культуро тIехьагIа дIаеача культурана, мел пах а, лаьтта хьтьи а ду, тоа а ду (нух тоххох дIаеача, бобови культураша ка болча ялаташте, ч. кх. дI.). ХIаьта комсий бешамашка цу тайпара хьалаш хилац. ДIаегIа цхьан тайпара гаьнеш вIаьхкхача хана агIаш цхьатарра лаьтташа обработка еш хилча лаьтта ямх дерз.

Цу гIулакха лаьрхIа удобреней система фу я аьлча, из — боарамген хаьаген диллача йоагIача тайпара цхьаца нийс а еш минеральни органически удобренеш тессар, яхка зама лахьа подкормкаш яр. Лаьттайцара органически веществаш аьсамъяхара эгтара лоархIамегIа дар ширдьинна кхо да, цудухьа из хьашт мела а мехха йиш а беза (1 гектара тIа — 50 — 60 тонн). Цхьабакъда тIоадал кхоачам болаш йоацача зоперча дукхагIа йолча комсаш лелаеча районашка 1 гектара тIа 20 тонн а йолаш дехка мегаргда ширдьинна кхо. ТIоадал дукхагIа (500 миллиметр гарга) йолча шерашка органически удобреней боарам 1 гектара 40 тоннага дIакхоачабе мегаргба. Комсаш лелаеча хIара районе моттегерча хьалашка хьежжа пайдахагIа бола боарам оттабе беза комсий бешамашка органически удобренеш тессара.

3 — 5 шера цкъа дула комсий бешамашка ширдьинна кхо — тIаийна лелаеча удобреней системага хьежжа. Комсаш лелаеча моллагIча районе ширдьинна кхо тессара боарам оттабеча хана лаьттан хьалаш керталда [illegible]. [illegible] лаьттанаркчул моттигагIа [illegible] органически удобренеш лоабат увча лаьттанка. Цудухьа йоацаш дукха хулача чIоагIача лаьтташка уж тессара боарам 40 — 60 тоннага, йайхача лаьтташка — 20 — 30 тоннага вIаккхоачабе болагIа. Йоачаш кIезигагIа хулача хуле (400 — 450 мм) чIоагIача лаьттанка 20—40, йайхача лаьтташка 20 — 30 тонна тасса еза хIара гектара тIа.

Минеральни удобренеш тессара боарамаш комсаш малагIча гIулакха лаьрхIа дIаегIай, гаьний дегIаахара низ мелаб, малагIча сортах я, лаьттан хьал миштад, йоачаш мел хул а хьожаш уттаде деза.

ХIанз Нохч-ГIалгIайчен комсий бешамашка удобренеш тессара проблема кийтае йола мара яьац, цудухьа цуи дукхха дешаш боккъонца къоастадаь далаза да. Нохч-ГIалгIайчен комсаш тIайола лаьтташ дукхагIча даькъе тIоадал ма тоъаш да. Гуьра тIехьайхача хаеп Iан замалаьеп йолча хайра хилац. ХIаьта лаьтташа эшача боарамах 75 процент мара тIоадал йоацача моттигашка удобренеш чIоагIа пайдана я.

Комсий гаьнаш лаьттагIара хьалъахалехьа вIашагIа а эхь тайсача гIойленагIа хургьа органически минеральни удобренеш. Комсаш лаьттах йохкача хана хоршадьча лаьттай бух тIа кхоачаргйа удобренеш — 20 — 30 сантиметр. Уж пайданагIа хилийтара, пар хьоашал сихагIа оелашка кхачайтар дукха лаьтта дукхагIа доацаде деза. Республиканскя юртбоахама опытни станцеша тучадьянад, Ркацители яхача комсий сорта, хьувкъам хIара гектара тIа 120 килограмм суперфосфат, 90 килограмм азот, аззад калн тессача 1,5 — 2 тонн дукхагIа лакхлуш хилар. Удобренеех пайда боал хьувкъам лакхбара меттел, тIехьенгаш дикагIа кхачара а чIоакаш Iий ца таллера а.

Цкъара тохаш дола азот цхьан гектара тIа 60 килограмм фосфор 120 килограмм хила дола, хIаьта подкормка еча хана азоти, фосфори, кали — хIарaз 10 — 20 килограмм йолеш. Цкъа тайса керттера удобренеш 3 шера тоъ.

Комсашта хий дуллача хана удобренеш товса еза, хIана аьлча лаьттанна тIоадална кхоачам хиннача хана лаьттанара хьоанал аьсамъаккха еза. Чудолийташ лаьтта хий диллале хьалххагIа суперфосфати ширдьинна кхоа тосс, гаьнаш дIаегIача хьалхарча бIаьста — кхоачам болаш минеральни удобренеш товс.

Минеральни удобренеш лаьттах кIоаргагIа чухкийтара лелаю ПРВН-2,5А, ПРВН-1.5, ПУН-1.7, МВУ-1, 40М-50 яха машинаш дуьдьал цу гIулакха лаьрхIа дукха кхыйола приспособленеш.

Геттара тIаьдача лаьтташка органо-минеральни смесаш минеральни удобренеш тессара а хIаьта иштта подкормкаш яра а пайда эцв мегаб «Магарач» яхача ВНИИВиВ-а конструкцегIа хьаьнча БАВУ яхача маркех йолча универсальни аппаратах. Укх тIехьарча шерашка тIа-тIа шерагIа юкъейоагIаш латт удобренеш цхьан хана ата, кегае, тIаюэтта йиш хулийташ йола тукаш кегаю установкаш.

Комсашта яьча подкормках боккха пайда боал керттера удобрени тессачул тIехьагIа, цхьабакъда цул хьалхагIа йича пайдана яц. Комсий овлашка кхоачаши ца кхоачаши яхаш я подкормкаш. Овлашка кхоачаш йола подкормикаш гаьнашкарча хьалага а, лаьттан хьоанала а, тIоадалга а хьожаш ю. Массаза а ях ар мо, комсашта шозза ю подкормка: хьалхаьяр зиза тохале 10—15 ди хьалха, шоллагIьар — комсаш кхача йола хIале. Хьалхара подкормка еча хана азотни, фосфорни, калийни удобренеш товс, шоллагIьар еча хана — фосфорни калийни удобренеш (гектара тIа сернокисли аммоне 50 — 60 килограмм е аммиачни селитра 35—40 килограмм, суперфосфата 80 — 100 килограмм, калийни туха 50 — 60 килограмм). Щала (гектара тIа 8—10 тонн) е котама цIово (1,5 — 2,5 центнер) тесссе хьаьнду лаьтта.

Хий дехкача лаьтташкарча комсашта подкормка еча хана хьалхашка гIолла даьхача харший бух тIа цхьатарра кхашоргIолаш товс екъа удобренеш. Хий дилла даьнначул тIехьагIа харшаш оах лаьттанца тIоадал дукхагIа чуссоьар дуьхьа. Хий ца дехкача комсий бешамашка «Магарач» яхача института конструкцех йолча универсальни аппаратаца, бакаш а оттаьь, трубопроводаш а ехка кийчъяьтта ПУН-1,7, ПРВН-2,5 яхача машинашца е еза подкормка. Цу хана минеральни удобреней боарамаш хица кегаду (гектара тIа 4000 литр а йолаш).

Овлашга) кхоачийташ подкормка еча хана массаза а микроэлементашера товс бор (гектара тIа 10 килограмм буре е 6 килограмм борни кислота), марганец (гектара тIа сернокисли марганца 2 килограмм), цинк (гектара тIа сернокисли цинка 3 килограмм).

Овлашта ца кхоачийташ подкормка яр — хьаьна вешествaш эьна хица комсий тIана пурх бар. Из болх геттара Iуйрийна тхьарагIа бу, хIаьта сарахьа бича дикагIа а ба тIаваш тIара раствор сиха йокъа ца ялийтара. Овлашка кхоачийташ подкормка еча хана ю овлашка ца кхоачаш йола подкормка а. Массаза а ях ар мо, дизза ю подкормка: гаьнаш боли бе йолвенначул тIехьагIа шоззен зиза даккхале хьалхагIа шоззен. Овлашка ца кхоача подкормкаш керттера удобренеш чутайсача хин растворашца ю: азотни (0,2 — 0,5 процентни сернокисли аммоне е 0,3 процентни аммиачни селитри раствор), фосфорни (5 — 7 процентни суперфосфата раствор), калийни (0,5 — 1,5 процентни хлористи кали раствор).

Овлашка ца кхоачийташ еш йола подкормка бордосски ковташца цхьана а беш е мегаргьа массазарча тракторий е кара лелаеча опрыскивателий новкъосталца.

Комсаш лелаяра дакъе эгтара бехктоккхамегIа гIулакх да хIинагIа материал кхеар. ДIаегIа тхьовронгаш дикагIа дегIаяхийтаран тоаклийтарах царна удобренеш тессазa ярграц. Керттера удобренеш а лаьрхIа гурахьа 1 гектара тIа дIаегIача тхьовронгашта суперфосфат теха ширдьинна кхо тосса мегаду 20 — 40 тонн, 120 — 150 килограмм фосфорни кислота а лоархIаш; хIаьта бIаьстан юхьен аьхкн 3—4-зза е еза подкормка.

Эгтара хьалхара подкормка тхьовронгаш дIайогIача хана ю — лохкадела доладенна кхо (гектара тIа 5 — 10 тонн), цукегадаь хий дула. Аьхки минеральни удобренешца 2 — 3-зза подкормка ю (гектара тIа 30 — 40 килограмм а йолаш). Азиа юкъеяхачул тIехьагIа азотни удобренеш товсац. Подкормка еш йола удобренеш хий дуллача хана товс.

Комсаш лелаеча — дешерца Iомадаь массе оагIорахьара теркалдеш лелале дезаш дола юрта боахама дакъа.

Шеко яц, СССР керда Конституци тIаэцарон деррига халкъа цIей — Сийлахь-боккхача Октябра 60 шу дизар — лелаерон легаш айдаь болча дукхха тиараш болча къахьегамхоех латтача «Чеченингушвино» коллективо, партен правительстваан еча йоакхоена жоп а луш, иттлагIча пятилетка кхоалагIча шера шийна хьалхашка латто декхараш кхоачашдара шийн деррига низаш уйлен тIайохийтаргхиларах.

С. МУТАЛИЕВ, «Чеченингушвино» яхача производственно-специализированни объединение игроном.

ИРАЗ ДАХЬЯ ЗАКОН

ШИ ДУНЕ—ШИ ВАХАР

Дуне тӀа эттара хьалхара социалистически мохк хьахиннача шера денз дӀайолаеннай советски унахцӀено лораяра система истори а, В. И. Ленина, ше къаьстта чӀоагӀа терко еш хиннай советски наьха унахцӀено лораяра дешашта. Вай паччахьалкхе когаш тӀа отташ лаьттача халача шерашка цо хулг яздаьд унахцӀено лораяра дешашта хетадаьча 100 соагӀа декрета.

Партен правительствая советски халкъа, цун хьаштий хаддаиза еча йоакхов къаьста дола тешал да юбилейни шера тӀаиийца СССР керда Конституци. Доккха социальне маӀан долаш я Конституце тӀара СССР гражданий шоай унахцӀено лорае бокъо хилар дӀачӀоагӀдеш йола 42-гӀа статья.

Вай мехка халкъа унахцӀено лораяр Сийлахь-боккхача Октябра яденш вахара низ болаш хилара долча дукхача тешалех цаӀ да. Вайна бӀаргагуш теша хала долча тайпара доккхий толамаш даьхад унахцӀено лораяро ерригача къамаш республикашка. Цхьа дукхачар лорашп больницашка дарба дара коттигаш хилара даькъе шоайла тӀехьайтай дегӀаяьхка капиталистически паччахьалкхенаш.

Советий мехка къахьегамхой унахцӀено лораяра еча йоакхон дика масал да вай республика. 1913-ча шера Нохч-ГӀалгӀайчено берригаш дӀалаьрхӀача 21 лор мара вацар. Вешта аьлча, 20 эзар гаргга болча наха цхьа лор мара кхачацар. Советий Iаьдала шерашка больницашца Iалашбар вайнига 15-зза лаккхденнад, хӀаьта тайп-тайпарча специальностах болча лорашца Iалашбар 35-зза дуккаьгIа хиннад. Берригаш дӀалаьрхӀача республика къахьегамхой унахцӀено лораеш а 15 эзар совгӀа медицински болхло.

Медицински гӀулакх дара дикал лакхдара хьакъехьа де дезарех эггара лоархӀамерча кӀанаеш, цаӀ да дарбан-профилактически учреждений материально-технически бӀзза чӀоагӀъяр. Цу дакъа дечун корта болаш хӀама да тха мехкадеттхай гораде хьалъеш латта 320 сага лаьрхӀа больничи комплекс. Цо торо лургья № 1 йолча центральни горбольница кердача дарбан - диагностически оборудованеца, аппаратураца Iалашъе. Ишта теркам тӀабохийтаргба лорийн юкъерча медицински болхлойн квалификаци лакхъяра. Цу дерригне дика гӀо дергда бахача наха дарба дикагӀа дара, хроническа лазараш хьалххе а гучалахора, дукхача наьха унахцӀенонга профилактически хьожилга вӀаштIехьдаккхара я эшаш хилча, кхычарел хьалхагӀа промышленни болхлошта а еш, диспансеризаци яра я, кхалкъехен берийн унахцӀено лораелга дӀако тоадара.

Къахьегача наьха уж ерриге социальни бокъонаш ма-ярра закона наькъаца дӀачӀоагӀъяьй СССР кердача Конституце. Керттерча Закона хӀара статья чулоацамо, цун проект юецача дерригача халкъо дакъа лацаро дуненга дӀахьекхар вай строй демократизм, цу документо къахьегача наха бӀаьшерашка сатийсараш шийна чулаьцалга бакъдир.

Социалистически обществе дерригга а наьха ираз вахар хьакхоллара тӀадерзадаь да. Укхазара хьадоагӀа вай мехкара унахцӀено лораяра система капиталистически мехкашка ярел оллангара эргаш хилар, укхазара хьадоагӀа советски лорашен капитала мехкашкарча лорашен шоай декхараш бе-бе лоархӀалга а.

Шиъ шук ворхӀ бутта бахьхар аз доалол дехьарча командировка — Йеменски Iаргбий Республике республиканьски госпитале консультаци еш вола лор-терапевт волаш. Вай Даьхен гаьна уллача мехка тхоай интернациональни декхар кхоачашдеча тхона, советски лорашта, чӀоагӀа хала дар дарба дара кхоачам хилал ахча дий шуга, яхаш, унахошка хаттараш де.

Капитало дола деча мехкашка лорий дарбах а молхаех а геттара дукха ахча тала деза. Маьха деза да анализаш мишта хьожилга, рентген доккхалга. Цуига хьежжа унахочуи болча сома хиларах тийша да цук лазара оала хьалахар а цул дарба дар а. Цхьаккха сага вӀалла бала бац унахочо шийга ахча на хиларах хала Iазил озар яхаш. Иа ма-ух ше морг кхи яц лакха кестаеча капиталистически мехкашкарча «демократе» ше ма-ярра дола юкь-сибат. Ераш я-их «сага бокъонаш»: хьога ахча дале — дарба дергда хьона, нагахьа санна долаш дене — хьакхийттача лазаро венна дӀаваллалца дӀа ца хенаш хьерчаергва хьо!

Мел хала хулар тхона, советски медикашта Iа шоашта хьаязъяь моллаш эцара а доагӀаш дола дарба дара а дахаса доацаш дӀаболха е восалкаш тӀа бехха гаргарча наха дӀахьош бола унахой бӀаргабейча.

Ханахьа дийлургдоацаш дег чу дийшад сона доазол дехьарча командировке волаш тайп-тайпарча мехкашкарча специалисташца сай хиина вӀашагӀххетараш. Вай мехка дарба деза мах тела ца безаш долга шоашта дӀахайча цар цецбовлар, цар деш хиннача хаттарашка вай Сийлахь-боккхача Даьхенах айса деча доккхало дог хьалдузар. Цуница цхьаьна уйла е волар: ма сиха дӀаIам вай дикачунга, вай ахьтув бохккачунга. Мах бала ца безам моллагӀча сага шийна дарба дайта йиш хилар, маьха дарегӀа йола чуӀе паччахьолкхен квартираш, санаторешкеи салаIара вӀековнкеи путевкаш яйе бокъо хилар, дукха кхыдола дикадараш вай вахаре мугӀарера хӀамаш а хиина дӀаэтта дукха ха я. ХӀаьта цу дерригех хьогаш бах капиталистически мехкашкара къахьегамхой. Цу мехкий хазагӀча социальни доакъазлех цаӀ а хиина дӀаэттад кисанга хьежжа мара къахьегамхой шоашта дарба дайта йиш ца хилар.

1976-ча шера январь бетта мехка конгрессага «Мехкарча хьалах» яха къахат доьхийтаз цу хана США президент хиннача Д. Форда йоахар: «Халача лазара дарба дара дукх текхаде могаргдараш дукха бап вай обществе, хӀаьта федеральни правительствина 215 миллион волча американца дизза медицински гӀулакх дезта вӀаштIехьалакха мегаш». Цхьабакъла шоай мехка ишттa этта хьалаш деле в, тахан дерригача дунен адамий вахара кхерам тӀатувеса керда герз — нейтронни бомба яраехцара кхаьршка ахча хьакийцад американски конгрессо. ТӀаккха мехка цхьаьола городашка социальни Iаламой хьакъоасталь ахча кӀезига хилар бахьан долаш больницаш, амбулатореш дӀакъувлаш латт...

ХӀаьта цу юкъа вай мехко тӀаийцад эггара гуманни дола вахара керттера Закон, чакхдоахаш латт кхидола беркате гӀулакхаш.

А. ХАМПИЕВ,
г. МагӀалбекерча № 1 йолча центральни больница керттера лор.

Пятилетка хьалхарча кхаь шера задани СССР керда Конституци тӀаийца шу дузача денга кхоачашъяра Горячеводски бурувдеттарашa дӀадоладаь дика гӀулакх хьаллаьцача Грозненски экспериментально-механически завода болхлоша тӀа-тӀа шоай къахьегама толамаш тоадеш хьахьег укх шера. Цхьа ди дӀадахийтац шоай норма дикка тӀеххоачаш ца еш.

Дика къахьегама толамаш доахаш белгалдаьккхар цар пятилетка хьалхара шн шуи юбилейни шуи. Продукци маьхала яккхара пятилетка хьалхарча шин шера плайн соахка дикагӀча ноябре кхоачаш а я, планал совгӀа цар маьхала яьккхар бӀеш эзараш сомий маьха тайп-тайпара продукци. ХӀанз март бетта чотах продукци маьхала йоаккхаш бе уж. Продукци маьхала яккхара юбилейни шера план а 23 декабре кхоачашъйир завода коллективо. Планал совгӀа встречни плана чотах по маьхала яьккхар 97 эзар сом мах бола товарни продукци. 1976 шера маьхала яьккхачул 6,6 процент дукхагӀа продукци маьхала яьккхар завода болхлоше соахка.

Къахьегама овсарла лакхъяра юбилейни шера план 100,8 процент кхоачаш а еш, цул хьалхарча шера хинначул 6,1 процент лакхйир аз. Цуи чотах кийчъяьй плайнал совгӀа ара мел яйна продукци.

Ишта къахьегача предприяте коллективе дукха болхлой ба пятилетка хьалхарча шин шера задани хана дукха хьалха кхоачаш а яь, укх шера шоллагӀча квартала календарагӀа къахьегаш. Царех ба сборщикаш Южаков Александр Андреевич, Занка, Николай Николаевич, Логинпов Григорий Алексеевич, Козенков Юрий Александрович, кхы дукха бараш а.

СУРТА ТӀА: (аьрдехьара аьттехьа): кхаь шера задани 7 октябрга кхоачашъяра тӀаийнача декхарашка хьожаш ба сборщикаш Ю. А. Козенков, Г. А. Логвинов, Н. Н. Занка, А. А. Южаков.

И. ПЛИЕВА сурт.

Пятилетка хьалхалаттараш

СИЙЛЕ ЙОАХАШ

ОЧЕРК

Советски эскаро фашистски Германи эшаь, Сийлахь-боккхача Дай-мехка тӀом чакхбаьнне пхелагӀа шу дар. Бирсача тӀема шерашка гитлеровцаша бохабь халкъе боахам юхаметтаоттабеш доаллар советски халкъ. Хала воаллар Iадий. ВорхӀ бер, дан нанен, нйс дезалхо вар цо кхоабаш. Бераш кагий дар, ший ноахал ма-хуьла дикагӀа церга дӀакхачийта гӀерташ, сатам боацаш хьувзар берий нача.

Из дика кхетадора Марема. Цхьан сарахьа наьница дагаяла чудессар яхелетача йоӀа. Ше дуьцар дальне ца хазар дезаш, шорттига аьлар цо:

— Нани, балха яха безам ба са...

— Iа фу дувц! Фу болх бергба Iа! Из фуд хьона дагадехар!

ШорттагӀа, шорттагӀа, нани. Вотена хӀанз вай къамьал хезар лацар сона.

Мича балха яха безам ба хьа? ХӀанз укх деношка мара 16 шу а мича дьахнад хьа! ЙоӀа бӀарг тӀера ца боаккхаш йоахар нанас.

Ондадоалаш доагӀача ший бераша кӀезига-дукха гӀо — новкъостал деш, шоай цӀендена этто хилар чӀоагӀа дика хете а, наьна дог «гарт», «гарт» яхаш деттадора, Марема балха гӀолга хьоахадаь.

«Фу хургда теш?», «Даьна фу хетаргда теш!» масагӀ дар уж даганхараш...

— Цхьа хьа даьца дувца деза йиш хьо балха яхара гӀулакх, — аьлар нанас.

Шиьхха даьга из дийцача, цо ше балха гӀолга ца могадар кхераш яр Марем.

— Нани, цхьа фабрике яхе дӀашдаргийй хьоьргхьа со, мегаргдале. Нагахьа санна со дӀацаш хуле, дуьцаргда вай из воцеца.

— Хьанца яха йоал хьо!

— Сол цхьа шу мара йоаккхагӀа йоацаш, вай поалахой Йийш, Тамара а цига болх беш. Цуница дийцад аз.

Февраль бетта Iена шийла ди дар. БӀарг хьалкхе хана долаш хьехаш дерз, дегӀагӀа чакхбулаш санна еттийташ, кьилбеседенгатьара хьехаш шийла мух бар Марем шоай цӀеIара араьлча. Улица наькъашка цхьаьца моттигашка латташ дар, хьехача дерзагӀа Iайна, цӀеной лаккхаш ний гувкаш.

Ше ехача города Целиноградера кхи моттигаш яйна, йоаллаш еца а барзкъаш тега фабрика мичай хоаш яр Марем! Школе деша ягӀача хана а цу саггорахьа яха ший гӀулакх ца хилча а цунах бӀаргтоха дезаш, маха бехкаре тӀера йоаш кхуьш яттар из.

Кадрай отдела начальнига чу волча цӀагӀа бехказа яха, шортига ниййинна дӀачувьлар, Кавказа кхаьна йоалга, бехача хьетара басагӀ а ха тоам болаш йоаа гӀалгӀай къона йоӀ.

Шоай цхьаьца гӀуламхошта цӀена массеха саг вар цӀагӀа. Ший аргӀагӀа начальника тӀакхьачача кога мӀаргара дьхна керте хкоачаш «зуаь-дера Марема. Шийла хьацар тӀатехар, ДӀаала дош хорадагӀацар.

— Юха ма уззеле... Хьала Iайха дена гӀулакх? — йоахар Марема дьхе а дикка воккагӀа хила тоам болаш, хоза тесса кӀей корта болча начальнига.

— Со-м шун фабрике балха я безам болаш вназр...

— Месса шу да хьа?

— Ахьха дулхаре, дегӀа хьерчено йола Марем, цун йоачна хехал а хӀамагӀа хийтар начальнига.

— Са 16 шу дизз тахан кхоалагӀа ди да... Ший из ца хьерех доккхал доза хилар хьайла даьхьа це гӀертеш, — аьлар Марема.

Борд - бордагӀа велента-лар начальниг.

— Дика де йоӀ. Тхона болхлой чӀоагӀа эшаш ба. Хьай паспорт, заявлени, лорий справка яхьн йола хьо. Юханца учениково хьажа яхь, — начальникна аьлча дог гӀоздоенаш бӀарг сийрда бьлар Марема.

Дунен да ше йоаш санна хетеш, фабрикера бийбь нес йовзаш цӀейодаш шийла нетацар цуниц тӀа-тӀа мелхьара буьнаш сибаргӀара хьекка барсе мух.

Ший бармата чӀоагӀа тӀера воле да, цергма викъе а тьакхаргӀа котача йоӀо харнача баьга гоезале раьза хилер.

Ученикашта болх беш цхьа бутт баккха а безензар Марема. Фабрика кулгалхошта, коллективана кастта евзелар из.

Котиев БаьтарбӀкига маьрел деш, ший вахар цуица дийзар Марема.

Грозненски швейно - производствени объединена еза тӀаийцар ший низ, хьинар ца кхоадеш из хилар дукха а белгалдаьха къахьегама хикка бе доаллаш ина барзкъаш тегарро — гӀалгӀа.

Тахан вайгарча хана космически зома еп. МоллагӀа кердадар чешко гаьна дӀахазийта, къахьегама турпалхой дӀабоза ниэ кхоачеш я радио, телевидени, газеташ.

Москвера, Ерригсоюзни радио «кердача хоамашта ладувгӀаш. Укх очерка автора хезар Нохч - ГӀалгӀай АССР-а Грозненски швейно - производствени объединена гӀорьлина къахьегаш, ший балха декхараш сийленца кхоачашдеш болхло я, дукхаче берий нана, швея - мотористка Котиева Марем, яхаш бьь хоам.

Города Грозне Первомайски улицагӀа йоача объединена йиьлагӀча цехе вазза вийзар.

Айса дилье гӀулакх лоеша дийцар аз мастера Забилкина Антонина Григорьевнага.

Лакхача дегӀаре, чӀоагӀа безаме йола хенне инйсенна эрсий кхалсат дагахь раьза хиина дуьца йолаелар:

— БархӀ шу совгӀа ха я оаха цхьаьна болх бу. Цунах доагаш заьдий гӀулакхаш, цун хьинар, динал дийца эрг я яц. Хьахаз аз Марем? — аьлар цо.

Айса язьергйолча очерка турпалаво бӀаргайна йоазеш вац со. Хетарехьа Маремах дикагӀа Iа дуьцарга, Антонина Григорьевна. Аз бена ниьк дикагӀа хилера хьа раьза яле, цунах хьайна хоам дуьцар дезар да са.

— Со духьал ма... Марем хӀанз болх беш я 1979-ча шера март бетта чотах. Нагахьа ди дӀадахадац цаӀ аз а кхы дукхагӀа а балха норма цо кхоачаш ца еш. Из коммунистически къахьегама ударник я. Марема къахьегам белгалбоакхаш тийнна цун наькха тӀа лепаш я «За трудовое отличие» яха медаль, социалистически яхье хьаккле кхерах тийнна значок. Маремага дӀакахьчар, цо хьадеш дар тешаме да, тха беррига а болх дика бовзаш я из. МоллагӀа а болалго отпуских йода, я цамогаш хуле цун меттадӀа а этта из болх дика кхоачашба ховш я. «Доша кулгаш дола Марем оаш цох тха цехе. Да я да из ишта. Бокъонца йола хьоаячча я из. Цо хьехаш, цо тьаха доаххаш, хьабакъа Петрова Наташа, Шамилева Макка, Хамидова Жена, Цукаева Сацийта хӀанз тха цехе а объединене а хьалатарех болхлой хинна дӀаэттаб. Цхьан дешаца аьлча Марема тац «могаргдац», «хоергдац», «дергдац» хинга фуд. Сагах даха дезаш мелдола дерригга а дика гӀулакхаш шийца долаш йола тха швея мотористка ялх бера дика нана а я, — аьнна ший къамаьл чекх а доалийташ «фу дуьцаргда аз кхы!» Iа дьхьа хиттарамта жоп дана кийча я со, — аьлар мастер Антонина Григорьевнас.

Къахьегама турпалхо йоазар, цун балха моттиг бӀаргаго лайре сона.

Электромашинаша сийрдаьнкхача йоккхача зале, бӀаьхача шин мугӀарагӀа хиттача электромашинашца барзкъаш тегаш багӀар мехкарий, хенне инйсбенна кхалнах. Цуча доаллача тагагӀа, чӀоагӀа йист ца хилча хозаргдацар вӀаший дуьцар. Лалле латташ мастер а йолаш дикка ха лаьккхар аз сихбенне шоай болх беш боаккача болхлошка хьежаш латтеш. Цхьан мугӀарагӀа багӀарашта юкъе агӀача, хьатаро хоза бос болча.

а. Царех Iа кӀезанга дуьцар ловра тхона.

КӀади яха эле а енна, цу хаттаре ше жоп далале Марема аьлар:

— Нанас фу дуьцаргда бераш дукха ца дезаш уж дикагӀа мел хила дика ца хеташ наме мича хургьа. Баьцдар аьлча садераш-м хӀанз эттача доалаш доагӀа. ЙоккхагӀа йола Тамара Нохч-ГӀалгӀай ПаччахьалкхЕн университет йисте а яьхха, ЖӀабраьха школе заеуч а йолаш болх беш я. ШоллагӀа йола Мухьмад городе Орджоникидзе юртбоахама институте кхоалагӀа курсе ва. Вож бераш а 10-ча, 7-ча, 4-ча, эггара зӀамагӀа йола Зарема цхьолагӀча классашка дешаш ба.

Маремага айса дь хаттарашка цо тийнна жопаш доаш ца хувцаш хаде соцадар аз дуьца дӀахьо доацаш хиина тхоай къамаьла чакхдаьлча.

Хаттар: Мишта вӀаштIехьдоалхьа, ялх бера нана, хӀара сменаш цаӀ аз балха норма кхоачашъе, берашка дика дешийта, дукхача дезале цӀен-ноахал де.

Жоп: Тха цӀен зӀамига а воккха а дезаде шоай мича хана, фу де деза ховш а из диза ийса кхоачашдеш а ба. Тхьа тӀа вахар, цӀа цхьалха диккхар, масса да уж цӀагӀа деза раш... Баьцдар шоай декхарашт Iехьа ца тетташ кхоачашделга, урокаш яха даиза дергдоацалга а хоаш, уж кхоачашдеш ба тха дезал, я са а я цар дьх а хьалха даха а ца дезаш.

ХӀаьта сай балха тӀа цхьа минут зехьа ца йайтар керттера ЛоргӀаеш хьаеней со. ХӀанз оаха дераш меIача наьха зила барзкъаш да. Сай до дезар гӀеххагӀа дергдар ца оалаш, из юстера цо доахаш боля болга оалал а хиина дӀаэттай са.

Хаттар: Хьай балха фу лоргӀаш я хьо!

Жоп: ХӀанз со болх беш я 1979-ча шера март бетта чотах. Пха шера план, кхаь шера кхоачашъе лергӀ аз. Вайна магара из декхар кхоачашдупургхнахарь шекo йоаш а ц со.

Хаттар: Марем, тахан Iарча вай вахаре эггара чӀоагӀагӀа хьона хилар ловш дар фуд?

Жоп: Сона а, хетареша берий нана мел йолчуне а дерригача дунен цу хьанол къахьегаш мел болча наха а ловш дар тӀом ца хилар, адамаш маьрша дахар да.

Хаттар: Фуд хьай хьерах хьо йоккхий ер, хьа дог хьестар, самукъадоаккхар?

Жоп: Вай Советски мехке тхьа хилар доккхал ду аз. Са дог хьестар вай СССР керда Конституци я. Са самукъадоаккхар цу исторически документо ениа йоккхий бокъонаш я.

ТӀа-тӀа сийле йоахаш, низ, хьинар ца эшапуш, тӀехьено дог гӀоздоаш, маьрша яхийла хьо, къахьегама турпалхо Котиева Марем!

М. ИЕДЗИЕВА.

ТЕШАМЕ ТОАЮ ТЕХНИКА

БӀаьсти хьакха дергдола балхана дика вӀаштIехьдаьха чакхдоахьатa Iай замалахьа юрта боахама техника ший хан-хаза тоарах, кийчъярах тӀйша да. Из гӀулакх дика кхетаду Шалински района «Джалка» совхоза механически мастерске болхлоша, механизатораша. Цулуха техника ма - могга сихагӀа тоае йиш хулийт еррига тоpoнаш оаргагӀъяьха низ хьинар кхо ца деш къахьегаш а ба хӀанз. Из гуш да мехмастерске помешене дӀачувоалии аьрдехьа хьалтеха доаллача хьокхамий улга тӀа хьежача а. Со ну боахаме хиннача дийнахь дакъе йоазино хьахьокх укхаза къахьегача 21-нех ший балха норма кхоачаш ца еш цхьа - цаӀ воацилга. ХӀаьта моториста Абуязидов Мусас — 146 процент, аьшка пхьарб Арсамиков Мусус — 145, токара Успанов Заурбека — 144, сварщика Ясаева Дадала 145 процент кхоачашъяь хиннад хьалхарча дийнахьа шоай балха нормаш.

Гурахьен Iайи пламагӀа 27 трактор тоае езаш я цу боахаме. Царех 11 дӀаяхача йиьлагӀчен 16 укх хьалхарчен кварталашка. Цхьабакъда Шелковской района механизаторашa республика беррагача юртбоахама техника тоерашка баь тIахьехам бузаш хинача собране шоай торонаш лаьрхӀа а лаьрхӀа совхоза мехмастерске болхлоша, механизаторашa дош делар йиьлагӀча квартале 15 трактор тоа а еш боахама еррига техника 23 феврале кийчон мугӀаре дӀаоттае.

Во вӀаштIехьаьккадаш укхаза наьха балха хьалаш. ЙӀайха, паргӀата, сийрда я еррига пехашка. Берригача болхлошта тӀадукхаш спецбарзкъаш да. Токарашта, слесарашта татагӀа яь спецовкаш, брезентах я костюмаш тел хӀаьта болх унахцӀенонна за деш боладдаь аьшка пхьараштен сварщикаштен цул совгӀа мала шура а ду.

Лувча безам болчоа котельне душ, йӀайха Iи латташ цӀа да.

Делкъийга хӀама на гаьна боаццаш йолча столове болх механизаторашa. ХӀаьта «хоамаца цӀагӀара кхача бахьаш бахьхараната хӀама яра мастерске лаьрхӀа хьалхоастаь моттиг я.

Мукъа болча хана ЦӀена уголока шалметех, шашках, доамаш лоаза, газеташ, журналаш деша йиш йолаш ба техника тоеш боахха мах, бакъда. мукъа йолча хенах а бизза пайда эца тӀерт тракторaш тоеш боахараш, — йоах мехмастерске заведующие Кадацкий Иван Федорович.

Цу тайпара ха эехьа ца йоаеш овсаре болх беш хӀанзе 16 трактор тоаьй мехмастерске къахьегамхоша. Дега тоам беш хӀама да техника мел дика тоаьй хьожача комиссе цар лакха мах бах хилар.

Дукха ба мастерске балла говзал дика Iомаьь йоккха опыт йола нах. Уж ба лакке цӀераш яьлачарел токарь Абуязидов Асланбек, автомобилий двигателаш тоаю слесарь Тупчиев Гилани вулканизаторщик Идерзаев Насрудн. топливни насосаш тоаю слесарь Юсупов Мовлди, кхыбараш. КӀезига яц цар говзача кулгаш керда хьаю, хӀаьта тишъеннача тӀехьагӀа ресторациа а еш меттаухттаю оатхалаш.

Къаьстта дика товал деш дуиц 1959 шера денз цу совхозе мастерске болх беш хьаоагӀача И. Ф. Кадацке хьонача Абуязидов Асланбекх, вежох воллаше а хӀаиз а къахьегача Арсамиков Мусус, Тупчиев Гилавех.

Масала, Абуязидов Асланбек. ДиккагӀъяр Iалашъе карагӀдаргдоацата ховш лоаттаеча хьаьнача, 1959 шера арахийдача стенока новкъосталца цо хьаю керда оатхалаш, заводе тьаьчарех къовстае йиш йоацаш хул.

ХӀаьта Тупчиев Гилани. «Сельхозтехника» Аргунерча объединене тоаяьд аьнна боахаме хьадаьхача автомобилий моторех кӀезигагӀа дале 5 дакъа юха тоаду цо. ХӀаьта цуи кулга кхийтта мотор тешаме болх беш а хул.

Боккха теркам тӀабохийт партен правительствая юрта боахаме керда специалисташ хьалххеба. «Юртбоахама техникх эффективно пайда эцара, из лораелга лакхдара, колхозашн совхозашн механизаторий кадрашца Iалашъяра а юрта боахаме уж дӀачӀоагӀбалийтара а де дезарех» болча КПСС ЦК, СССР Министрий Совета соцамо дӀадехараш кхоачашдеш механизаторашн Iомабу курсеш вӀашагӀъеххай боахаме. ХӀанз цу курсашка ух 24 саг.

Йоккха балха опыт йолаш ба курсашка хьеха нах. Уж ба: совхозе керттера инженер Ахмадов Уваис, Кадацкий Иван Федорович, техника кхерамзлен инженер Солтаматов Йокъан, механик Висытаев Рамзан, керттера экономист Исмиева Эду, кхыбараш.

— Техникаш из товеш дукхагӀа кулгаш дийттача дикагӀа Iомаергья курсашка дешаш болчар шоаш хержа професси, — йоах Кадацкий Иван Федорович.

Белгалдаккхаза дала яха я цхье хӀама. Ши шу хала биь бетта мара дешацар курсашка, хӀаьта 1976 шера гурахьа денз ях бетта деш. Цу гӀулакхо йиш хулийт наха шоаш хержа професси кӀоаргагӀа Iомае. Из хьахьокх совхоза бӀаьсти курсаш чакхъяьлача къоначa механизаторашa бовла балхо я.

— Кхаь - дийть шера болх баьчул тӀехьагӀа тракторий цхьаьнца система вӀашагӀ я яьккха бакъахьа вӀашагӀйола ца ховш дукха механизаторашa нийслу. ХӀаьта соаьха мара курсаш чакх ца яьхача Адамов ГӀезмохьмада дика бовз из болх, цул совгӀа трактора мотора оазата ладийгӀача кхоачам хул цун еха оатхал белгальякка, — йоах Адамова Ахмадов Уваиса.

ХӀанз курсаш чакхъяьлачул тӀехьагӀа экзаменаш Калиновски профтехучилища хьехархошка дӀалу къоначa механизаторашa. Цу гӀулакхо дикка айбаьй курсашка хьехача наьха бехктоххам. ТӀехьагӀа шоаш Iомабечара юкь Iаьржа ца оттабар дукха депархошта махулла дикагӀа знанеш яла йиш хулийтача торонех бизза пайда эцаш болх бу хьехархоша.

М. ХАМАТХАНОВ.

ЯЛАТ ЛОРАДАРА

Ялат дӀайдау паччахьалкхий пункт. Укхаза ашача тхов тоабаь, кӀира теха дика кийчъяьча складашка дӀаоттадаь латт республика юрта боахама болхлоша диззача шера низ кхо ца беш кхаьь ялат. Низ болча вентиляторашa фека бозрамагӀа температура лоаттаю ялат долча складашка. Лоацца аьлча ялат ца талхийташ лоаттадара шоай низ дӀакховча хьалаш вӀаштIехьдаьхаа цу пункта къахьегамхоша. ХӀаьта а ишта дика кийчо йоллаше а цу пунктера «Ялат вочa хьале да!» аьнна хоам беча, тамаш йиш ялата продукташ лораяра йолча Нохч - ГӀалгӀай экспедиче. Кхетаду ялат ца талхийташ лоаттадара эша дерригга кхоачамаш Iалашдича а ялата зе ду садоахка хӀамаш цхьайолча хана складашка чакхъювлилга, цига ебилга я.

Из тайпа хоам беча керттера дар да ма-хуаьа сихагӀа ялат хӀаздаражкхар. Ялат дӀаязача пункте яхь сагах латта ялата продукташ лораяра йолча экспедицера отряд йода. Эггара хьалхе дезинфекци е складаш кийчъяра декхарийла бу цар пункта болхлой. Фо складашкара ма-хуьла кӀезигагӀа арахаргдола хьалаш вӀаштIехьдаьха дезаш ба уж, корашта, наIарашта герметизаци а еш. Цул совгӀа дезинсекци е йоллерг хиларах хоам бе беза лорий пункте, мьанце, цӀа йоаеча охрана болхлошка. МалагӀча гӀулакха? Ялата зе деча саоаккача кӀамашта дукьала кьовсам лоаттабеш бромисти метнол яхача токсични газаца обработка ю. Из газ моллагӀча садоаллача хӀаман унахцӀенонна кхераме я.

Ялат дӀайӀдеча пункта болхлоша складаш кийчъеча юкъа экспедици отряда начальника балла план оттаю. Дерригга а тӀем тӀа санка да. Тхона хьалхашка моастагӀа ва, из эшавар тха декхар да. Цудуьа отряде хӀаравар оттаьча плана хӀара пункт цӀенхаштта кхоачашъеш болх бе безаш ва, ледарло — укхаза ла йиш йоаца хӀама да. МоллагӀча гӀалато доккха хатар далийта мег. Из бахьан долаш болх дӀаболабалехьа хӀаране декхар дӀазотташ инструктаж ю, протвогазашка хьож отряда начальник.

Складашка болх сихен цхьабарт болаш чакхбоахкх. Къамаьл кулгий повкъостала ду. Цу тайпара хабар лувиьта дика Iомальд болхлоша. Планата хьежжа де дезар а деш, аргӀ-аргIагӀа арабуза дӀара складера нах. ТӀехьара начальник аравоал, помещене наIарашта тешаме герметизаци а еш.

Дезинсекци яьча складагара 50 метр дӀахобаьлча мара Iохац юкь тӀара противогазаш. Цигта, склада юха ваха кхераме хиларах хоам беш белгалоаш уттаю.

Дезинсекци яьчул тӀехьагӀа ялх ди даьлча мара йиш яц складе чувала а цига латтача ялатах пайда эца а.

ХӀанз укхаза байна болх керттерчарех цаӀ мара бац. Цул совгӀа кхы а дукха гӀулакхаш эакхлоах оаха зе деча хӀаманх ялат кӀалахардоаккхаш. Масала, Iй гроаусал кӀезигагӀа йоалал йолаш ха эттача дезинсекци еш ду балхаш юхасоаду — уж эшаш тӀаккха. Цу ханна гучавоал ялата кхы а цхьа моастагӀа — пицхолгашн декхийи. Царна къовсам лоаттабеш дольаш а техе тайп-тайпарча моттигашка ялат дула.

БӀаьсти тӀакхаьчача экспедицие начальника Ш. Ш. Шамсуева ялата продуктай Нохч-ГӀалгӀай производствени управленеца цхьаьна керда ялат тӀаэца технически база вӀаштIехьъяккхара лаьрхӀа план оттаю. Цу планага хьежжа тха экспедици декхарийла я складий аьссача помещенешта профилактика еш газаца обработка е. Ишттa балхаш ду оаха дикхача шера.

Нохч - ГӀалгӀай республика Дагестанаи гӀулакх ду тха экспедици. Ялата зе деча садоахкача хӀамашта дукьала къовсам лоаттабеча хана эша дикагӀйола средстваш я экспедице хара. ЛаьрхӀа Iомабаьча специалисташа сихен тешаме ду шоай хьадер.

Вай республика кхача коллективана сийна-юбилейни шера лакха социалистически декхараш тӀаийцадар ялата продукташ лораяра йолча Нохч-ГӀалгӀай экспедице а. Уж хаьал хьалха кхоачашдир.

Тха балха новкъарле еш цхьаьнца кхоачамбоацараш а нийслу. Царех цаӀ да дезинсекци яра ший хаккахье складий помещенеш кийч ца яр. Масала, телефон а техе, «Ялат доаш латт!» аьле оару доккх ялат дӀаяцача пунктера. Цига дакхаьчача телефон тохалехьа де дезаб дазза нийслу. Цхьайолча хана ди дакъа дезаш хул пункте цар кулгалхоча складаш дезинсекци е кийчъярга хьежаш. ХӀаьта цу юкъа мел ялат доа цу пункте меттел тхога хьежаш багӀача кхыча пункташка?! Цу гӀулакхо доккха зе ду паччахьалкхена. Из кхетаде деза шоашкара цу тайпара гӀалаташ дувлийтачар.

Дезинсекци еш болх баьчул тӀехьагӀа душа кӀал ца лийчадалаш. ХӀаьта я оаха гӀулакх деча дукхагӀйолча пункташка душаш яц. Уж кхоачамбоацараш лоацача хана дӀадаха хьажа беза ялат дӀайӀдеча пунктай кулгалхой.

А. КУЗЬМИН,
ялат лорадеча экспедице Грозненски отряда дезинфектор.

БӀубенна къахьег

Дикача технико-экономически хьокхаманца накъадаьккхар, юбилейни шу буруш тохара балхаш деча Грозненски управлене коллективо.

Бурув тохара шера программа дикка тӀеххоачаш а еш, шера 26166 метр бурув техад управлене. Цох плайнал совгӀа техар цхьа эзар метр гаргга я холаш. 10 процент лакхъеннай къахьегама овсарле. Бурув тохарга дӀабода мах лоархӀам я беш тайп-тайпара материалаш кхомбеш дӀаахийтарах 500 эзар сомал дукхагӀа пайда баьб. Ерригсоюзни социалистически яхье доккхий толамаш лахара юбилейни шера массехаза республиканськи сийлен Ула тӀа дӀаязъяьй управлене коллектив.

Уж толамаш доахача творчески хьинаре къахьегарца оцца дакъа лаьцад коммунисташ Мельников, Дядюченко, Тайсаев керте латтача бурув деттача бригадаша, кхыча коллективаша.

Социалистически яхье дика йоалаш къахьег смени мастераша В. Федорова, Р. Джаутханова, А. Темирсултанова, И. Дилева, дукха кхычар.

Т. ХАШАГУЛЬГОВ.

Остров Зеленого Мыса Республика.
СУРТА ТӀА: къона нана.

Г. АЛЕКСЕЕВА сурт.
ТАСС фотохроника.

КЪАХЬЕГАЧА САГА ДУХЬА

Схьха летӀаухаши модернизаци еши дакъкхача ухх тӀесхьарча ворхӀ шера шиӣ потенциал шозза йоккха хь экономика йолча халкъа Польша тахах ккоачашау керттера кхо декхар — халкъа эша товараш ньяха санна дукхагӀа хьадента, продовольственни база чӀоаггӀа даггйоалаента, чуӀе цӀенош хьалдера темпаш хадданза лакхъела. Духхьал цу достамашта керттера уйла тӀаянкинтай 1975 шера декабре хиннача ПОРП VII съезда решенешка.

Карарчо пятилетка шин шера дуогашкех съезда директиваш дӀако кхоачашъяра плениашкен хьожаргъя январе хургйола II ерригпольски партийни конференци.

ПОРП-а отчетно - хоржамий кампани йолча хенна дӀайоаленний цу форума еш йола хийчо. Ия а вож а шакхе йоласинача юкъагӀо белгальхар 1977 шера эшача хӀамашца къахьегамхой биззагӀа Ӏаламбаре йолаяьча боахами маневра юкхьанцаеча дикача итогаца. Масала, хуадсахикан дӀадолачух структура, доккхагӀа хиниад халкъа эша товараш дукхагӀа араяецарга, юкъбоахкъа продукши - дукхагӀа ялкаргъ чуӀе цӀенош дукхагӀа хьалдарген дӀадода къаман доходе дакъа. Нийзийн средствайк уж кулцаш 1978 шера а дергза.

Ия динза дарг цa килар хьалхадаах аггара хьаллхрча аргӀакна укх тӀехьарча шерашка къахьегамкой ахчаш доходаш холлаиза лакхлуш хилдарахо. Ихьан дезалхъчоа лоархӀаш ятш а йиъ процент лакхъале езаш я уж 1978 шера. Халкъа Польша истори хьадоладелия эттара лакхагӀа бола бахача цаъхе доходийн хӀамаш йие юз кхачарен боарам. кхеталеш ма-дарра, рынок дукхкичен дикачен потребительски товарех хьалйизара тӀерзаньна мероприятей программа тӀа теркалбеш ба.

1978 шера уж товараш хьатӀалоаттадарен бахача кака эша гӀулакхаш дарен боарам 12 процент совгӀа лаккхургба, вешта аьлча дукхагӀа хулаш йолча бахача ньяха доходий темпаел а. хӀаьта иштта 6,8 процент дукхагӀа хургйолча промышленни производство темпаел а дикка лакхагӀа хургба. Цу ильан хинна хуцалу чукъара рынок тоаденнача къахьегамхой хьален демографически ситуацен боарамга хьежжа товарашшен деча гӀулакхашнен Ӏалашъяра структура. ДалохийтаргӀа вай, 1978 шера хьалхарча квартале Халкъа Польше 36 миллион сатата кхоачаергйола граждане хьахургкилар. ДукхагӀа мебели цӀагӀа лелаю хӀамаши, вхьегӀаш, электротовараш, радиотелеаппаратура, спортивни туристически инвентарь — уж декхараш вахаро ше хьахкадакьа да. Комплексни накъзаца кхоачашду уж ПОРП-о, хийда эшаза диса кхоачамаш юкъеоздра, партийо - боахами актив, промышленностен торговлей предприятей, Ӏалман учреждений коллективаш оарцагӀьлхара чӀоаггӀа лоаргӀам а беш.

Кхеенна, ерал дара моттаеш дӀахкара а хӀара участке эффективностен дикален гӀулекхаш юкъекхахьарав. социалистически ваь шерагӀа йоержаара тӀаберахбаь болх бу моттигерча партийни организацешa. Потребительски товарашка рынок ӀелашъярдӀ уж товараш хьалара заданеш кхоачашъярая лоаттабеча общественни тӀахьожама дакъа болхтохьхиеc гӀулакх кхоачпрофсоюзаштем моттигерча халкъа советаштех, хӀаьта юкъарчел доашаш предприятешка — боахлой коллективашта. Къахьегача сага мел эшачун еча йоакхоко хьалхахаьккха парте политика дерригза халкъо хьаллош.

Ежи ОЛЬБРЫХТ,
польски публицист.
(Интерпресс—АПН).

ШОАНА, ФОТОЛЮБИТЕЛАШ

Іалам хьаштдарий конкурс

Кердача 1978 шера 1 январе 31 декабре кхаччалца, IX Ерригроссийски фотоконкурс кхайкхаю «Ӏалам лорадар — дерригача халкъа юкъара гӀулакх» яхаш девиз а йолаш.

Фотоконкурс кхайкхаю Къахьегама ЦӀеча Байракха ордел лелаеча Ӏалам лорадара Ерригроссийски общества (ВООП) Центральни Совето «Советская Россия», «Лесная промышленность», «Комсомольская правда», «Сельская жизнь» яхача газетий, «Советское фото», «Лесное хозяйство», «Цветоводство», «Юный натуралист» яхача журналий редакцешца цхьана.

Конкурсо лерхӀар — Ӏалам лорадара дакъерча СССР кердача Конституце положенешта, вӀссадвагӀа дерхача СССР Лаккхерча Совета VI сессе тӀеиӀнча документашта. «Хьун ресурсех пайда эцара дӀако де дезарий хьахьеоарча» сопама пропаганда еге, Ӏалама ресурсеш лорадара, Ӏеман пийсача хьакъаца, гӀойленагӀа долча тӀайпара церех пайда эцара, уж ебаяра декхараш толаме кхоачашдара къахьегамхой оарцагӀбоахнота. ВООП-а организацей болх массе оагӀорахьара дӀахьоахӀата.

Конкурса тематика массе тайпара я, масала: Ӏалама беркат (лаьттан чена, хиш, лаьтташ, хьунаш, фо) лорадар, вах мел бахача моттигашка сомий гаьнаш, эзза кӀаьдаш дӀайотӀар; оакхарий, олхазарий, чкъаьрий, лаьттах йоахка пайдане хӀамаш, юрта боахама зуламдергашка лоаттабеча къовсама биологически методеш; шоай тайпара Ӏалама хоашеш (Ӏамарч долча хиш, кхуркхолгаш, хьастеш, водохранилищаш); къьостта лоархӀаме хьун участкаш, паркаш, дендрареш, аргӀера участкаш, бӀаьш шераш доахен шоай тайпарен гаьнаш, иштта мара цa ийслун дарбенна йолаа бекоегӀаш: хьагӀараш, чхарех ши-шегӀа хьехнина шоай тайпара сурташ, духхьаьа дарбен, минеральни, термальни хиш, дарбен хоашеш лорадар.

ДӀахьийна массе тайпарен долча НохчГӀалгӀайчен Ӏаламо фотолюбителашта йоккхий торонаш лу фотоконкурсера призовой моттигаш лацара.

Шоай бахкашка хьу, сомий бӀеш лорайра месечник е звазий цӀей, балхазарий цӀей, тайптайпара походаш, рейдаш, хьажараш, браконьерстваца лоаттабу къовсам, туризм, Ӏалам лорадар, пионерийн школьникашен Ӏалам лорадеча дакъа лацар, «сийначен» «баьццарчен» патрулий, школьни лесничествай, къоначa натуралистий, ВООП-а юкхьанцарча организацей гӀулакхаш, Ӏалам лорадара гӀулакха бехача накъ юкъе пропаганди ера форманш: халкъо университеташ, лекторийаш, Ӏалама цӀенош, Ӏалам духхьадезарий клубаш, вай края Ӏаламах лаьца дакъа любительски фильмаш санна йода Ӏалам лорадара дакъера тайп-тайпара массови мероприятеш гойтача бакъахьа хургья.

IX-ча Ерригроссийски фотоконкурса доакъашхой хила йиш я фотокружокаш, ВООП-а организацей клубаш, кхыйола коллективаш, хӀаьта иштта шоай безам мел бола профессиональни фотографаши фотолюбителаши.

24-30 сантиметрал дӀамагӀа болца моллагӀа бустам болаш дале а дӀаяц сурташ кхаъ экземплярах. ХӀара суртаца лоацца аннотаци хила еза из мича, мала дакъкхад а хойташ. Сурта тӀехьашкахьа дӀаязьвь хила еза автора тайпан цӀи, цӀи, даь цӀи, професси, адрес.

Ерриге фотоматериалаш укх адресагӀа дӀайохьийт: индекс 103012, г. Москва, Куйбышевски проезд, 3, Ӏалам лорадара Ерригроссийски общества Центральни Совет. Конверта тӀа яь белгало хила еза: «Конкурсе».

Балхаш дӀайиду мгара тӀехьара ха — 1978 шера 31 декабрь. ДийгӀа дола балхаш вапатехa ераддовергда. Конкурсе теннараенте яза укх тайпара ераш оттаний:

ЦӀе-цхьай бесаш долча сурташ:

Хьалхара цхьа премий	— 200 сом,
ШоллагӀа кхо премий	— 150 »
КхоалагӀа кхо премий	— 100 »
Поощрительни кхо премий	— 50 »

Кхай-Ӏаьржа бесаш долча сурташ:

Хьалхара цхьа премий	— 150 сом,
ШоллагӀа кхо премий	— 100 »
КхоалагӀа кхо премий	— 75 »
Поощрительни йиъ премий	— 25 »

Цхьабакъда поощрительни кертга аьлча легаш ла ххо. премеш коллективашта тел.

Цу сакъердамерча фотоконкурсера вай газет деналаша, Нохч-ГӀалгӀайчен фотолюбителаша призовой моттигаш лур.

И. ОСТЕРАЙ
ВООП-а Нохч - ГӀалгӀай организаце штате йоацача отдела заведующе заместитель.

Тахани кхоанен хургда

7-ча ЯНВАРЕ

В. И. Ленина цӀерагӀа майда. 10.00—11.00. Радиоконцерт. 11.00—12.30. ГӀор-Дадеи Снегурочкаеи дакъа а лоацаш массовкаш хургья. 12.30—14.00. Радиоконцерт. 14.00—16.00. ГӀор-Дадеи Снегурочкаеи дакъа а лоацаш массовкаш хургья. 17.00—18.00. Кинофильмаш гойтаргда. 18.00—20.00 Радиоконцерт. 20.00—21.00. Кинофильмаш гойтаргда.

«Красный молот» заводa культура ЦӀа. 17.00. Бешлелаерий халкъа университета занати.

Мальх еча комбината клуб. 18.00. Кагирхой селоӀара сайре. Вокально-инструментальни ансамбла концерт.

КНМ цӀерагӀа клуб. 13.00. «Со — Шелал-ЦӀе мерах» яха берий Ӏуйра.

8-ча ЯНВАРЕ

В. И. Ленина цӀерагӀа майда. 10.00—11.00. Радиоконцерт. 11.00—12.00. ГӀор-Дадеи Снегурочкаеи дакъа а лоацаш массовкаш хургья. 12.30—14.00. «Къилбаседа Кавказа композиторий иллеш» яха радиоконцерт. 14.00—16.00. ГӀор-Дадеи Снегурочкаеи дакъа а лоацаш массовкаш хургья. 17.00—18.00. Кинофильмаш гойтаргда. 18.00 — 20.00. «ДоттагӀаьа илли дӀадоладу къоначар» яха радиоконцерт. 20.00 — 21.00. Кинофильмаш гойтаргда.

«Красный молот» завода культура ЦӀа. 10.00. Филателистий клуба занати. 11.00. Фотоклуба занати. 12.00. Болх беш хургда «Космонавт» яха берий кинотеатр. «Капитанаш» яхача кинофильмах къамаьл хургда.

ШИЙ ОВЛАНГАРА, ХӀАНЗАРЧА ЗАМАНГА ХЬЕЖЖА

Вай мехка а кхул доазонел гаьнна араьхьа а дика йовзаш я «Вайнах» яхача халхарий Нохч-ГӀалгӀай пачхьалкхен ансамбла искусство. Ансамбль 1939 шера вӀашагӀъелла. ХӀанза цу хана денз по хьабевача творчески наькъагӀа кӀезига ьттоанш йийнавий цун, кӀезига яьхац цӀ творчески котамаш. Цун мутӀарашта юкъе хьалкхийнаб Нохч-ГӀалгӀайчен дегаондие йолаш бола башха-дика искусства деятелаш. Царна юкъе — СССР халкъа артист Эсамбаев Махьмуд, цӀи деза, Малхбоален халкъий илеш оалаш йола РСФСР заслуженни артистка Айдамирова Марем, РСФСР заслуженни артист Дагаев Валид, вай республика халкъа а заслуженни а дукха артисташ.

Ансамбло шиӣ репертуар хадданза дӀайохий ю халкъа аьтарийн халхарийи искусствацa, советски композиторий произведенешца, даим эргайоахаш тоаю шиӣ исполнительски говзал. Ансамбла концерташ боккхача толамца чакдаьлар «Эрсий Ӏа» яхача московски, «КӀай бийсаш» яхача ленинградски, «Къилбаседен сердал» яхача героях Томска искусствай фестивале. Дукхкана къамех дакчача советски искусства йиззийола мехка хиннай из дуне дукхкача мохкашка. Ансамбла сийрдача вахара лоархӀам гойтача искусствана дегаш гӀоздийнкад Чехословаке, Сире, Иордание зрителий.

Творчески толамаш дахарах 1970 шера В. И. Ленин ваь 100 шу дизара сийна хиннача Ерригсоюзни хьажара лауреат яха сийлахьа цӀи еннай ансамбла коллективана. 1972 шера Ленински комсомола республикански преме лауреата цӀи яьккхай ансамбло.

СибарегӀенна Дальни Востокен горолашка яха хиннай ансамбла коллектив. Массехя концерт деннад цо Байкало-Амурски магистраль булларашта. ХӀанз, юхера а — керда творчески котало. Малхбоален Африка мехкашца Ӏалаьмате бектотамерча гастрольни накъагӀа а яха цӀаенай ансамбль.

Боккхача толамца чакхьаьнай цуд выступленеш Мозамбикен Кенен.

Мозамбика Халкъа Республика предприятешкен юрташкен 15 концерт деннад ансамбла артисташа, Сийлахь-боккхача Октябра 60 шу дизара хетадаьча мозамбикско-советски доттагӀала декаде дакъа лаьцад, массехх творчески вӀашагӀкхетар даьд.

Зрителашка кхел яйта хьалхашка оттайор тайп-тайпара программа. Хуна хуаваш хьаунттар дог нура доккхаш йолча Нохч-ГӀалгӀайчен ашарашта тӀехьа — мехкарий тайжа халхараш, къьнарча халхара сурташта тӀехьа — хӀанзарча тенаех йола беламе спенкаш.

Массаза а чӀоаггӀа тӀоараш тохарца тӀаэцан хиннай нохчий ЦӀеча эскара бӀухоех йола «Шериповцаш» яха турпала хореографически композици. Зрителашта чӀоаггӀа тоам бора «Мехкарий тайжа халхар», «Хьеста керте» яхача халхарашка лоаман ньхa мехкараша ду халхар бочен тайжая хиларо, цецвоиккхача амато. Къьостта тоам боалаш яр «Жалуй» яха тӀех ьнен нуп долен вокально-хореографически композици. Цу программо композиционно хьахьокх нохчгӀалгӀай халкъ когаш тӀа оттар, таханарча сийрдача дента кхача гӀерташ цо хьабена хала некъ. Халхарий шиӣ тайпара куп, сакъердаме сюжет, хьаман оаз айташ лекха ашараш, тоам бола дувхар—цу дерригача хӀамаша ма-дарра хьахьокх халкъа сийрда вахар.

Ансамбла боккъа толам болаш хилар геттара дика хьахьокх укх тайпарча факташа. Ансамбло эттара тӀехьагӀа оттадаьча концерте хиннаб ФРЕЛИМО парте ЦК-ан Мозамбика Халкъа Республикая членаш, общественноста никалаш. Республикая кхьче мехкашцарча гӀулакхий министра Ж. Чиссано дег тӀара доккха баркал ьанна артисташта Советий мехка дукхача къамех латтача культура низкалашла хинна вӀашагӀкхетар диццургдоацаш хилийтарах. Шийна хетар лоацачен кӀоаргга маӀан долчен дешаоца хьаьннад Мозамбика къаман культура воккхача деятела Дж. де Брагансе: «Хоачча дуьен тӀа хилар вай».

Ансамбло Кене выступлени еча хана «Дейли нейшн», «Санди нейшн» яхача газеташа белгалдаьхад кенийски зрителашта ансамбль чӀоаггӀа езаенна хилар, цу тайпара безам тӀаоаш дола сурт шоашта хьалхагӀа цӀаккха а бӀарга цa дайна хилар. Зрителаша дукхказа дехар дарах кхь дийнахьа кхы тӀехьаьхар ансамбла гастролаш. Ӏадика ювцача хана кенийцаша цӀенача дег тӀара яьхад артисташка: «Кухкери, карибу», вашта вайнахьа меттала дакъкхача «Мaьрша гӀолда, цӀаьхха а юхадуйла».

Ансамбла гастролаша гӀо даьд СССР, Мозамбика, Кене халкъашта юкъера доттагӀалла дӀахо чӀоагӀдаран дагардараш вӀаши дикагӀа кхетадаран, цар халхараца мутӀахьа даьд африкански зрителий ияттаь вааваш деташ.

Цхьа санна дукхказа а белгал ма-даххара, къьгга хьаеланна шиӣ юкь я коллектива. Дукхкача дакъе хӀанзарча тематикаца, белгалагӀа йолча сценически формашца йӀахьхий ньчa фольклорни материала тӀара оттаьь я программа. Ерригача программана юкъе къьостта белгалйоалаш я доттагӀало, маьршача, дог гӀозача вахара, сийрдача кхоанен тема.

Шиӣ говзал кӀоаргъеш эргайоахаш, лега Ӏалоӏам бергболча кердача хӀамашца йӀахьхий а еш, ансамбла коллективо творчески хьагойт уж кердача поэтически сурт-сибаташца, ходдашза йоккха а ю, шера а ю шиӣ репертуар.

Цу гӀулакха доккхий хӀамаш карагӀдаьннад укх шо шера ансамбла кулгалхой хьаьоргӀача, Луначарске цӀерагӀа ГИТИС йистерьаккхача, ансамбла художественни кулгалхой балетмейстери волча Элимбиев ТӀаппийна. Мах бвь вaргвоацаш доккха дакъа лаьцад шоашкара коллективо доалача толамашта юкъе, дукхкаш шераш хьалхагӀа денз болх беш хьабоагӀача, керттерча солисташа.

Дахьене юха цӀакхаьчача дог гӀоздоаккхаш бола массех хоам бар ансамбла коллективага хьежаш. Творчески толамаш дахарах ансамбла дукхкача артисташта Нохч - ГӀалгӀай АССР-а заслуженни артист яха сийлахьа цӀераш еннай.

Дог гӀоздоаккхаш бола шоллагӀа хоам кхьчар Москвера. Иллеи халхарей ансамблей а халкъа халхара ансамблей а Ерригроссийски хьажара тӀехьарча туре дакъа лаца яйита могаьйй ансамбла коллекти. 1978 шера февраль бетта юкхьа коллективо вай Даьлен столице — Моске, П. И. Чайковске цӀерагӀча концерти зале хьахьокхаргья шиӣ говзал.

ХӀаьта цул тӀехьагӀа шерда бехктокхамеча гастрольни ньхагӀа яха езаргья — Латински Америка мохкашка.

Даим цакъа яьнна лелий я ансамбль. ХӀанзчул тӀехьагӀа—тӀагӀертта, боклоица ца а йоалаш, карагӀдьниача творчески хӀамаех кхоачъы ца а беш, репетицеш е еза денош, кердадараш лохаьга, карагӀдьнинарий эттара керттерча кхелахочуга, яттара шиш бошьнагӀа йолча жюрере — зрителага мах байтар. Керда творчески декхьенаш латт коллективана хьалхашка, хӀаьта из цу декхьенашка кхоачарг а я.

А. МИТРОФАНОВ,
республика культура министра заместитель.

Редактор Т. А. ТЕБОЕВ.

«Дробе» (Литовски ССР) яхача каунасски эшаш деча объединене директега дахар дир Володарски цӀерагӀча ленинградски объединене шоейцкаца «Кедр» яха эш хийца а хийне литовски ткачаша арахецаш доли керда костюмаш ю «Жалварнис» яха эш дийта шоашта лькиа.

«Жалварнис» сериӣн арахецала дӀаволлаче 1978 шера мара лаьрагӀа хиннадене а «Дробе» коллективо шоай доттагӀий дехар хадал хьаьхa кхоачашдир.

Керда шу хьатӀакхоачаш ленинградаша арахийцар цу эшах дакъа эарххоша чӀоагӀа лоархӀаш долча баракъий шиӣ модель. Царех кхаьниена пачхьалкхен дикала Знак еннай.

СУРТА ТӀА: Володарске цӀерагӀча объединене дикагӀбола конструкторашо О. Кокоревий Н. Подшиваловая «Жалварнис» яхача эшах деча баразкъий керда моделаш хийчъеш ю.

М. БЛОХИНА сурт.
ТАСС фотохроника.

ТЕЛЕВИДЕНИ

7 январь.
I ПРОГРАММА

8.00 — «Ха». Информационни программа. 8.30 — ӀуйрйӀара гимнастика. 8.45 — «Незнайка малыха городе» яхача телевизиони дукхкха серийн мультфильма премьера. «Юзи а цхьана» яха 8-гӀа сери. 9.00 — ДикагӀа дола товараш — дукхагӀа». 9.30 — «ӀуйрйӀара почта» яха музыкальни программа. 10.00 — Музыкальни выставочни залашкара гӀоала. Пачхьалкхен Третьяковски галлерее керда сурташ тӀаьлер. 10.30 — «Москвички». Телевизионни клуб. 11.45 — «УмелдӀоцно» яхача программа почта. 12.30 — «Госпожа метелица». Телевизионни художественни фильм. (ГДР). Фильм дӀадоладуш къамаьл ду РСФСР халкъа артиста В. М. Леонтьевас. 14.00 — Хоккей дола дунен халкъашта юкъера вӀашагӀкхетар. «Спартак» (Москва)—«Монреаль Канадиенс» яха НХЛ командаша. Канадера передача. 16.00 — «Спортлото» тираж. 16.15 — «БӀаргагушдар — тема халадар». 17.15 — «Лесси». Телевизионни дукхкха серийн художественни фильм. «Ягуара лерагӀа гӀоала» яха 16-гӀа сери. 18.00 — Кердадараш. 18.15 — Телевизионни экрана тӀа эттара хьалха. Пачхьалкхен центральни тенкий театра СССР халкъа артиста С. В. Образцовас кулгалду «Самудьлне Чайтонг» яха фильм-спектакль. 19.05 — «ГӀоттар». Телевизионни документальни фильм. Левицине кинична телевизионни короткометражни фильмай дунен халкъашта юкъерча 20-ча фестивале «Дато кхоккаь яха совгӀат деннад цу фильмана. 19.35 — ДӀалоах Латвийски ССР заслуженни артиста М. Виллерупа (виолончель). 19.45 — «Массаза йола оаз». Телевизионни дукхкха серийн художественни фильм. «ВоашагӀбола воша» яха 1-гӀа сери. 21.00 — «Ха». Информационни программа. 21.30— Эттара тӀехболча фигуристий Ерригсоюзни яхь. Шинашие кег-говзалаш яахар. Шиӣ лоӀаман йола программа. Одессера передача. 22.30 — Доазал дехьарча эстрада ашараш а мукъамаш а. Передача Вистеньюча — кердадараш.

II ПРОГРАММА

14.00 — «Халкъа творчество» (нохчий меттала). 14.30 — Школьни каникулий денош. 15.25 — «10-гӀча «В» классера Коста Барабош». Телевизионни художественни фильм.

8 январь.
I ПРОГРАММА

8.00 — «Ха». Информационни программа. 8.30 — «Зарядка е дӀоттаӀ». 8.50 — «Незнайка малыха городе» яхача телевизионни дукхкха серийн мультфильма вагивера. «Зоопаркера вагаро яха 9-гӀа сери. «Тдмозийна гаг мааловагӀа» яха 10-гӀа сери. 9.30 — «Гургаьбетта сехьаге». 10.00 — «Советски Союзе гӀулакх деш ва!». 11.00 — Берашта йола фильм. «Пиниутрок» яха цӀе йоргӀаль». Телевизионни художественни фильм. 12.00 — «Советски илле антология». 12.30 — «Юртара сахьат». 13.00 — «Музыкальни киоск». 14.00 — «Театральни спектакль». Горьке цӀерагӀча СССР Московски художественни Академически театра «Нахлебник» яхача спектакле ва СССР халкъа артист М. Яншин. И. С. Тургенева вахал. ДӀайоладуш къамаьл ду СССР халкъа артиста О. Н. Ефремовс. 16.00 — Шун лоаьхеш йола музыкальни программа. 16.40 — Дунен халкъашта юкъера панорама. 17.10 — Цирке. 18.00 — Кердадараш. 18.15 — Мультфильмай программа. 18.40 — «Кинолюбителара клуб». 19.40 — «Массаза йола оаз». Телевизионни дукхкха серийн художественни фильм. «Бийсана са тассале кхьдаьла» яха 3-гӀа сери. 21.00 — «Ха». Информационни программа. 21.30 — Эттара тӀехболча фигуристий Ерригсоюзни яхь. I. Кхалнах. Шиӣ лоӀамагӀа йола программа. 2. Спортивни шиш сиго цхьача ду спортивни хахкар. Одессера передача. Вистеньюча — кердадараш.

II ПРОГРАММА

12.00 — Школьни каникулий денош. «Деппаро». Пионераштен денарохоштен йола передача (гӀалгӀай меттала). 12.30 — «Деррига хир вое сона». Киномузыка. 13.00—«Рудин». Художественни фильм.

РАДИО

7 январь.
РАДИО

6.30 — Ферма цӀеча уголок. Шалински районера передача (нохчий меттала). 6.45 — Хоамаш. 7.30 — Республикански газетий обзор. 8.25 — «Къонах» яха радиовыпуск. 14.30 — «Цабезама низ» яха В. Волкова дувцар. 15.00 — РадиолладугӀархой заявках дола концерт. 15.40 — «Йоазонхочун-большевика низ». А.-Г. Гойтова творчества хьакъехь (гӀалгӀай меттала). 16.00 — «Керда обрядаш вахара юкъе кхахьа (нохчий меттала). 16.25 — «Дьяхенах дола иллеш». Концерт (гӀалгӀай меттала).

8 январь.
РАДИО

7.10 — Республикански газетий обзор. 7.25 — Хоамаш. 8.15 — Передачий программа. 8.25 — Шоана дукхаза ашараш. 12.10 — «ЗӀаммаза» яха сатирически журнал (нохчий меттала). 15.15 — «ЦӀе сийлаш». Пионераштен денарохоштен йола передача. (гӀалгӀай меттала). 15.45 — Производства кхоачамаш а парех пайда мишта эц а?». Анисимова цӀерагӀа йолча заводера передача. 16.00 — Малеш доах Жанна Бичевскаяс. 16.30 — «Школьни гимбус». 18.30 — Илланча доттагӀий ашараш дола концерт.

СТУДЕНТИЙ ВАХАР

Укх денош дӀайолаелар студентана сатийса кердача дешара шера Ӏан сесси. Дукха студенташ накъабаькхар цуна дешара дика толамаш доахаш университета юкъарча вахаре хьинаре дакъа лоацаш. ХӀанз дукхагӀбола студенташ зачеташ дӀаенна а баьна, экзаменашта хийчо еш ба. ХӀаьта цхьабола студенташ ханал хьалха дӀалуш ба экзаменаш. Хьалхарча экзаменаша хьагойтар студенташ дикача кийчонца сессена накъабаькха хилар. ЦӀераш яха йиш я хьалхара экзаменаш тӀехдика дӀаевнарий. Царна ба къамак отделени студенташ Оздоева Борис, Арсемиков Хьамзат, кхыбараш.

* * *

Дукха студенташ гулбеннабар № 1 йолча общежитерча ЦӀеча уголоке укх денош. Шиӣ аргӀанара салоӀара сайре «ӀІхьармат» яхача литобъединенеца цхьана дӀахьош яр «Деза сона хьо, вахар!» яха студентий клуб.

Сакъердамен шийна безам тӀаоэаш яр программа: стихаш, иллеш, халхараш, даьй вахар гойташ уттаьь спенкаш.

Студенташта боккха салоӀам беш чакхьаьлар из сайре.

Д. ИНАРКИ.

«Ярославна» — дика йовзаш халкъа халхара ансамбль я, самодеятельни художественни творчества фестивалашка дукхказа лауреат хинна я. Дукха за йовзаш Къилбаседа машинакъа болхлошкен Нечерноземьерча юрташкарча къахьегамхошкен дӀахьокха хоза программа кийчъяьй ансамбло.

Ярославерча мехкараша толаме чакхьаькар гастролеш Румыне, шоай искусство айр дӀахьекхай Моские, Риге, Печоре, Воркуте.

СУРТА ТӀА: «Эрсий пайдар» яхача халхара фрагмент.

С. МЕТЕЛИЦА сурт.
ТАСС фотохроника.

Хоаттам

Тахан республике гӀоллех Грозней хушцалуш моркхаш а йолаш, йоачаи а йолаш, малхбузехьара секунде 3—7 метр чӀоаггӀа мух а хьекхаш хилеш, фегара температура республике —2+3, Грозне 0 градус йолаш хилеш тарлу.

Кхоанен ломмен моркхаш а йолаш, цхьайолча моттигашка лоа а делхаш, доли а довлаш, тайп - тайпарча оагӀонашкахьара секунде 3—7 метр чӀоаггӀа мух а хьекхаш хилеш фегара температура бийсана 5—10, дийнахьа 0—5 градус шелай йолаш хилеш тарлу.

Метеостанци.

ТХА АДРЕС: 364051, г. Грозный, Ленина, 8 (3-гӀа этаж). Телефонаш: редактора — 3-44-96; редактора зам. — 3-39-11; бехктокхама секретара — 3-34-38; партийни вахарен культуран отделий — 3-61-46; промышленноста отдела — 3-42-30; юрта боахама отдела — 3-42-28; письмой отдела — 3-74-68; бухгалтере — 2-54-30 корректорске — 2-89-88.

НАШ АДРЕС: 364051, г. Грозный, ул. Ленина, 8 (3-й этаж). Телефоны: редактора — 3-44-96; зам. редактора — 3-39-11; ответственного секретаря — 3-34-38; отдела партийной жизни и культуры — 3-61-46; отдела промышленности — 3-42-30; отдела сельского хозяйства — 3-42-28; отдела писем — 3-74-88; бухгалтерии — 2-54-30; корректорской — 2-89-88.

Газет арадувл шинарен, ерен, шоаттен деношка

СФ05008. «Грозненский рабочий» издательства типографи, Мамоковске, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Мамоновского, 92. Заказ № 79.